

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์อนันต์ เกตุวงศ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๕/๒๕๕๕

วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๕

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีนายประยุทธ์ มหากิจศิริ จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ได้ยื่นคำร้องลงวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๕ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ สรุปว่า นายประยุทธ์ มหากิจศิริ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ตั้งแต่วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ นายประยุทธ์ ฯ จึงมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ (บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ) ของตน คู่สมรส (นางสุวิมล มหากิจศิริ) และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ (๔) และนายประยุทธ์ ฯ ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะกรณีเข้ารับตำแหน่งต่อสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ และสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้ส่งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ โดยแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ดังนี้

- (๑) เงินฝากของนายประยุทธ์ ฯ ๑ บัญชี จำนวนเงิน ๖๕,๕๑๔,๓๕๕.๗๑ บาท
- (๒) เงินฝากของคู่สมรส ๒ บัญชี จำนวนเงิน ๔๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท
- (๓) เงินลงทุนของนายประยุทธ์ ฯ (หุ้นในบริษัทต่างๆ) มูลค่ารวม ๔,๕๐๕,๘๓๕,๗๑๐ บาท
- (๔) เงินลงทุนของคู่สมรส (หุ้นในบริษัทต่างๆ) มูลค่ารวม ๑,๘๕๐,๐๓๕,๐๘๗.๕๐ บาท
- (๕) เงินลงทุนของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ (หุ้นในบริษัทต่างๆ) มูลค่ารวม ๒๒๓,๗๕๐,๑๐๕ บาท
- (๖) ที่ดินของคู่สมรส ๑๔ แปลง รวมเนื้อที่ ๖๐ ไร่ ๑ งาน ๗ $\frac{๖}{๑๐}$ ตารางวา
- (๗) ยานพาหนะของนายประยุทธ์ ฯ มีรถยนต์ ๓ คัน
- (๘) หนี้สินของนายประยุทธ์ ฯ เป็นหนี้กู้ยืมเงินธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เมื่อวันที่

๑๘ กรกฎาคม ๒๕๓๘ จำนวน ๔๐,๐๐๐,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวแล้ว พบว่ามีรายการที่นายประยุทธ์ ฯ ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ดังนี้

(๑) เงินฝากของนายประยุทธ์ ฯ จำนวน ๕ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ ณ วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ รวมทั้งสิ้น ๒๖,๘๘๕,๒๕๐.๕๕ บาท

(๒) เงินฝากของกลุ่มสมรส จำนวน ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ ณ วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ รวมทั้งสิ้น ๓๕๐,๓๕๘,๕๓๕.๕๘ บาท

(๓) เงินฝากของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ จำนวน ๑ บัญชี เป็นเงิน ๒๐๐,๕๘๔.๘๔ บาท

(๔) ที่ดินของนายประยุทธ์ ฯ จำนวน ๕ แปลง รวมเนื้อที่ ๗๑ ไร่ ๑๐ $\frac{๔}{๑๐}$ ตารางวา

(๕) ที่ดินของกลุ่มสมรส จำนวน ๒๑ แปลง รวมเนื้อที่ ๑๗๒ ไร่ ๑ งาน ๘๕ ตารางวา

(๖) ที่ดินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ จำนวน ๒ แปลง เนื้อที่ ๑ ไร่ ๑ งาน ๕๖ ตารางวา

(๗) รถยนต์ของนายประยุทธ์ ฯ จำนวน ๓ คัน

(๘) บ้านพักอาศัยของกลุ่มสมรส จำนวน ๑ หลัง

สำนักงาน ป.ป.ช. ได้มีหนังสือที่ ปช ๐๐๐๗/๑๐๖ ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๓ ถึงนายประยุทธ์ ฯ เพื่อให้ชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินดังกล่าว และนายประยุทธ์ ฯ ได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๓ ชี้แจงข้อเท็จจริงไปยังสำนักงาน ป.ป.ช. ดังนี้

(๑) บัญชีเงินฝากของนายประยุทธ์ ฯ ทั้ง ๑๐ รายการ เป็นบัญชีที่มีไว้เพื่อใช้หมุนเวียนในธุรกิจหลายบัญชี และไม่ได้เก็บบัญชีไว้ที่นายประยุทธ์ ฯ และไม่มีการเคลื่อนไหว จึงทำให้ไม่ทราบว่ามียอดเงินเหลืออยู่ในบัญชี จึงแสดงแต่ยอดบัญชีที่ทำได้จริง และเป็นบัญชีที่นายประยุทธ์ ฯ ได้ใช้หมุนเวียนในธุรกิจตามปกติเท่านั้น

(๒) บัญชีเงินฝากของกลุ่มสมรส นายประยุทธ์ ฯ ไม่ทราบ เพราะกลุ่มสมรสไม่ได้แจ้งให้ทราบว่า มีบัญชีเงินฝากดังกล่าว

(๓) บัญชีเงินฝากของบุตรเป็นบัญชีที่กลุ่มสมรสของนายประยุทธ์ ฯ ทำการเปิดบัญชีเงินฝากให้ และไม่ได้แจ้งให้นายประยุทธ์ ฯ ทราบ

(๔) ที่ดินของนายประยุทธ์ ฯ จำนวน ๕ แปลง เป็นที่ดินที่ได้มาก่อนที่จะเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และกลุ่มสมรสเป็นผู้ดำเนินการและเก็บเอกสารไว้หลายที่ จึงจำไม่ได้ว่ามีที่ดินดังกล่าว

(๕) ที่ดินของกลุ่มสมรสและบุตร นายประยุทธ์ ฯ ไม่ทราบมาก่อนว่ามีที่ดินและเห็นว่าเป็นของกลุ่มสมรสและบุตรไม่เกี่ยวกับการดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาของตน จึงไม่ได้แจ้งไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ

(๖) รถยนต์ของนายประยุทธ์ ฯ จำนวน ๓ คัน เป็นรถเก่าที่ใช้มาตั้งแต่เริ่มทำธุรกิจ ปัจจุบันนี้ไม่ได้ใช้ โดยเก็บไว้เป็นที่ระลึกเท่านั้น จึงลิมแจ้งในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ

(๗) บ้านพักของกลุ่มสมรสที่แจ้งไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ นั้น แท้จริงแล้วใช้เป็นที่ตั้งของบริษัททำงานของกลุ่มสมรส ไม่ได้ใช้เป็นบ้านพักเพราะความจริงกลุ่มสมรสพักอาศัยอยู่บ้านเลขที่ ๕๓/๕๘ ถนนบางนา - ตราด กม. ๑๕ ตำบลบางโหลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ และยอมรับว่าเป็นการกรอกรายการผิดพลาดไป ดังนั้น ในการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๓ จึงมิได้แสดงรายการดังกล่าว

คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาแล้วมีความเห็นว่า รายการทรัพย์สินของนายประยุทธ์ ฯ กลุ่มสมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมคือ รายการเงินฝากและที่ดินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ บ้านพักอาศัยและรถยนต์ของนายประยุทธ์ ฯ เป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่าหรือจำนวนไม่มาก ดังนั้นคำชี้แจงของนายประยุทธ์ ฯ จึงรับฟังได้ ส่วนในกรณีที่นายประยุทธ์ ฯ มิได้แสดงบัญชีเงินฝากไว้ มีจำนวนถึง ๕ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงินอีก ๑ ฉบับ ไม่ได้แสดงบัญชีเงินฝากอีก ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงินอีก ๒ ฉบับ ประกอบกับนายประยุทธ์ ฯ มิได้แสดงรายการที่ดินจำนวน ๕ แปลง และมิได้แสดงรายการที่ดินของกลุ่มสมรสอีกจำนวน ๒๑ แปลง เนื้อที่ ๑๗๒ ไร่ ๑ งาน ๘๕ ตารางวา ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ตรวจสอบ เมื่อพิจารณาเหตุผลจากการชี้แจงของนายประยุทธ์ ฯ แล้ว ไม่อาจรับฟังได้ในส่วนนี้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติเป็นเอกฉันท์ในการประชุมคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครั้งที่ ๕๐/๒๕๕๓ วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ว่า นายประยุทธ์ มหากิจศิริ ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ กรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง การที่นายประยุทธ์ ฯ ส่งเอกสารหลักฐานเพิ่มเติมประกอบการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๓ ไม่มีผลลดล้างการจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบที่ได้กระทำมาแล้วได้และมีมติเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ คือ

๑) ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดว่า นายประยุทธ์ ฯ จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๒) ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดว่า นายประยุทธ์ ฯ พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ตรวจสอบพบ ว่า มีการกระทำดังกล่าว และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

นายประยุทธ์ มหากิจศิริ (ผู้ถูกร้อง) ได้ชี้แจงและคัดค้านข้อกล่าวหาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ลงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๔ ดังนี้

๑. คำร้องที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ นั้น ไม่อาจนำมาใช้กับกรณีของผู้ถูกร้องได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ด้วยเหตุผลคือ ในวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ อันเป็นวันที่ยื่นบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ครั้งแรกนั้น ผู้ถูกร้องไม่มีหน้าที่ต้องยื่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนี้ การยื่นที่ผู้ถูกร้องได้กระทำไป เป็นการยื่นต่อเลขาธิการวุฒิสภาตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งถูกยกเลิกไปเมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ฯ ดังกล่าวก็ไม่มีบทบัญญัติให้โอนหน้าที่การรับแจ้ง หรือการยื่นบัญชีทรัพย์สินของวุฒิสภามาตรึงรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๓๕ จากประธานวุฒิสภามาเป็นอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่อย่างไรก็ดี กรณีการยื่นแบบแสดงรายการทรัพย์สินของผู้ถูกร้องครั้งแรกจึงถือไม่ได้ว่าเป็นการยื่นหรือแสดงทรัพย์สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังนั้น กรณีของผู้ถูกร้องจึงไม่อยู่ในบทบังคับที่จะต้องถูกดำเนินการตามมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

การที่ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตั้งแต่วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ซึ่งในขณะนั้น ยังอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๓๕ และต่อมาเมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งตามรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕๑ ถึงมาตรา ๒๕๖ กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงสมาชิกวุฒิสภาด้วย ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ โดยตามบทบัญญัติดังกล่าวมิได้กำหนดรายละเอียดในการปฏิบัติว่าจะต้องทำอะไร และด้วยเหตุนี้จึงได้กำหนดไว้ในบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ความว่า “เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการตามวรรคหนึ่งกำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญนี้ ระเบียบดังกล่าวให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้ใช้บังคับได้จนกว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจะมีผลใช้บังคับ” ดังนั้น บทบัญญัติในมาตรา ๓๒๑ วรรคสอง มีสาระสำคัญกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งทำหน้าที่

คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่กำหนดระเบียบขึ้นมาใช้บังคับ และต้องส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาก่อนที่จะประกาศใช้เพราะก่อนที่จะมีระเบียบดังกล่าว การปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญย่อมไม่สามารถจะปฏิบัติได้เนื่องจากยังขาดรายละเอียดและความเข้าใจถึงขอบเขตที่จะต้องปฏิบัติ และปรากฏว่าระเบียบดังกล่าวนี้มีผลใช้บังคับโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงต้องถือว่าหน้าที่ในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญเริ่มต้นตั้งแต่วันดังกล่าว ดังนั้น การที่นายกล้านรงค์ จันทิก ซึ่งดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ป.ป.ป.) โดยมีได้มีตำแหน่งใดตามรัฐธรรมนูญหรือตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้จัดส่งแบบการยื่นรายการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินที่ออกตามกฎหมาย ป.ป.ป. เดิมมาให้สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรอก เพื่อยื่นแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ภายในวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งผู้ถูกร้องได้ยื่นแบบแสดงรายการตามแบบดังกล่าวไปเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๐ อันเป็นเวลาก่อนที่จะมีระเบียบตามข้างต้นการยื่นบัญชีดังกล่าวจึงไม่ใช่เป็นการยื่นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๒. ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. วินิจฉัยว่าผู้ถูกร้องจะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ซึ่งกรณีของผู้ถูกร้องก็ไม่อยู่ในบทบังคับของมาตรา ๒๕๕ แห่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน เพราะคำร้องให้พิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้ ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดตามมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นบทบัญญัติให้ลงโทษเฉพาะกับ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” เท่านั้น และเมื่อเป็นบทลงโทษจึงต้องแปลความโดยเคร่งครัดว่ามีได้มีความหมายขยายไปถึง “ผู้ที่พ้นจากตำแหน่ง” ไปแล้วด้วย

จากถ้อยคำและสาระที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เห็นได้ชัดว่ามาตรา ๒๕๕ มิได้มุ่งหมายถึงบุคคลที่พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว โดยไม่ได้มีตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เหลืออยู่เมื่อบุคคลนั้นมิได้ดำรงตำแหน่งใดๆ อีกแล้ว การให้พ้นจากตำแหน่งจึงย่อมเป็นไปไม่ได้ แม้จะมีบทลงโทษอีกประการหนึ่งคือ การห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีก็ตาม แต่ก็ยังเป็นบทกำหนดโทษที่ต่อเนื่องจากโทษ “การให้พ้นจากตำแหน่ง” ซึ่งได้กำหนดไว้ ๒ อย่างควบคู่กัน ไม่ใช่อย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว ดังนั้นเมื่อผู้ถูกร้องมิได้ดำรงตำแหน่งใดๆ ทางการเมืองตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว การพ้นจากตำแหน่งอันเป็นโทษประการแรกจึงมีไม่ได้ และเมื่อมีโทษประการแรกไม่ได้ การกำหนดห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ ต่อไปเป็นเวลา ๕ ปี ที่ให้เริ่มนับแต่วันพ้นจากตำแหน่งดังกล่าวอันเป็นโทษประการที่สองจึงเกิดขึ้นไม่ได้เช่นกัน

นอกจากนี้ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าวข้างต้นแล้ว พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔ ยังได้บัญญัติไว้ด้วยข้อความเดียวกันกับที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่ได้ขยายความเพิ่มเติมให้ชัดเจนขึ้นด้วยว่า “...เมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่าเป็นการจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองที่ดำรงอยู่...ฯลฯ” อันแสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์โดยชัดแจ้งว่า บทลงโทษดังกล่าวเป็นบทลงโทษที่กำหนดไว้เฉพาะกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ในขณะนั้นเท่านั้น จึงเห็นได้ว่าไม่ว่าจะเป็นบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ หรือบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔ ต่างก็ไม่อาจนำมาใช้กับกรณีของผู้ถูกร้องได้ เพราะผู้ถูกร้องมิได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐแล้วในวันที่ผู้ร้องได้ดำเนินการสอบสวนพิจารณาเรื่องของผู้ถูกร้อง ถูกกล่าวหา กรณีของผู้ถูกร้องเป็นเรื่องการยื่นบัญชีเพราะเหตุที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว จึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๔ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๖ เท่านั้น กล่าวคือให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. (ผู้ร้อง) ตรวจสอบบัญชีที่ยื่นหลังจากพ้นตำแหน่ง หากพบว่าผู้ถูกร้องรั่วรัวผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ผู้ร้องได้แต่เพียงดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๔ วรรคสอง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๘ วรรคสอง และระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๒๓ วรรคสอง คือส่งเอกสารทั้งหมดที่มีอยู่พร้อมทั้งรายงานผลการตรวจสอบไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดินต่อไปเท่านั้น

๓. ผู้ถูกร้องได้คัดค้านประเด็นข้อกฎหมายในการยื่นคำร้องให้วินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามคำร้องฉบับลงวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๔ ที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ โดยผู้ร้องไม่มีอำนาจร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามมาตรา ๒๕๕ ตามที่อ้างได้ เนื่องจากผู้ร้องยื่นคำร้องในฐานะคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยมีการลงลายมือชื่อของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จำนวน ๘ ท่าน และอ้างถึงมติเป็นเอกฉันท์ด้วยคะแนน ๘ เสียง ในการประชุมคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครั้งที่ ๕๐/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ซึ่งปรากฏว่า กรรมการสองคนคือ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการในบริษัทเอกชนและยังไม่ได้ลาออกจากราชการในบริษัทเอกชนหลังจากที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งล่วงพ้นกำหนด ๑๕ วันแล้ว ซึ่งต้องถือว่ากรรมการสองคนมิได้เคยรับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. จึงไม่มีสิทธิ์ที่จะลงนามในคำร้องยื่นต่อ

ศาลรัฐธรรมนูญเพราะไม่สามารถทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามที่อ้างได้ โดยเฉพาะความสมบูรณ์ในการดำรงตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ดังกล่าว ในขณะที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ประกอบกับมาตรา ๒๕๘ วรรคสอง บัญญัติว่า ผู้ใดซึ่งดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด หากได้รับเลือกจากวุฒิสภาโดยได้รับความยินยอมของบุคคลนั้นแล้ว จะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อได้ลาออกจากตำแหน่งหรือความเป็นลูกจ้างดังกล่าวภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ ได้รับเลือก ถ้าผู้นั้นมิได้ลาออกให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยรับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. และตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๒๖๐ (๕) และมาตรา ๒๕๘ (๓) ซึ่งบัญญัติให้กรรมการ ป.ป.ช. พ้นจากตำแหน่งเมื่อไปดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจ โดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด ประกอบกับพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓ (๕) กับมาตรา ๑๑ (๓) ซึ่งมีบทบัญญัติสอดคล้องกันกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าวข้างต้น

โดยกรณีนี้มีข้อเท็จจริงที่ปรากฏว่า กรรมการ ป.ป.ช. ๒ ท่าน โดยท่านหนึ่งคือ คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ได้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด และเป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด รวมทั้งเป็นลูกจ้างผู้จัดทำบัญชีของบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ อีกด้วย โดยดำรงตำแหน่งและคงเป็นลูกจ้างอยู่ในวันที่ได้รับเลือก และวันได้รับโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งเป็นกรรมการจนถึงวันที่ลาออกจากกรรมการ ป.ป.ช. สำหรับตำแหน่งกรรมการบริษัท วงศ์อมร ฯ นั้น คุณหญิงปรียา ฯ เพิ่งจะลาออกเมื่อวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๕๔ โดยอ้างเหตุที่ไม่ได้ลาออกว่าลืมไป การดำรงตำแหน่งของคุณหญิงปรียา ฯ จึงไม่ชอบด้วยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งได้ปรากฏข้อเท็จจริงต่อไปว่า เมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ อันเป็นเวลาภายหลังจากที่ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งแล้ว และอยู่ในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะกรรมการ ป.ป.ช. นั้น คุณหญิงปรียา ฯ ได้ลงลายมือชื่อในบัญชีบุคคลฐานะเป็นกรรมการ และผู้ทำบัญชีของบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ ดังนั้นในวันที่ ๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ คุณหญิงปรียา ฯ จึงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าตนลืมโดยไม่รู้ว่ายังมีตำแหน่งกรรมการและเป็นลูกจ้างของบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ หากจะถือเอาวันที่คุณหญิงปรียา ฯ รู้ถึงเหตุที่ทำให้ตนต้องพ้นจากตำแหน่งเป็นเกณฑ์แล้ว คุณหญิงปรียา ฯ จะต้องพ้นจากตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. นับแต่วันที่ ๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นต้นมา ซึ่งเป็นวันที่ถือว่าคุณหญิงปรียา ฯ ทราบและมีโอกาสแรกที่จะแจ้งการลาออกจากกรรมการบริษัทเอกชน แต่คุณหญิงปรียา ฯ ก็ไม่ได้กระทำ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงถือว่าคุณหญิงปรียา ฯ ไม่ได้รับการแต่งตั้ง

มาแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทั้งหมดจึงเสียไปเพราะมีคณะกรรมการไม่ครบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง และไม่มีสิทธิ์หรืออำนาจที่จะเข้าประชุมหรือกระทำการใดในฐานะเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ได้การใดที่ได้ทำไปแล้วย่อมไม่อาจถือเป็นมติโดยชอบได้ และมติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่คุณหญิงปรีญา ฯ ได้เข้าประชุม หรือมีส่วนกระทำการ หรือแสดงความคิดเห็น ย่อมใช้ไม่ได้ด้วยเช่นกัน มติคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงเป็นมติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงเท่ากับคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังไม่เคยมีมติว่าผู้ถูกร้องมีการกระทำความผิด อันแสดงว่าจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ อันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และโดยผลเช่นนั้นผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามมาตรา ๒๕๕ ได้

หากมีการยกบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๕ ซึ่งบัญญัติว่า “ถ้าปรากฏภายหลังว่าเจ้าหน้าที่หรือกรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม หรือการแต่งตั้งไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันเป็นเหตุให้ผู้นั้นต้องพ้นจากตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่งเช่นว่านี้ไม่กระทบกระเทือนถึงการใดที่ผู้นั้นได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่” มาเป็นข้ออ้างทำให้การดำเนินงานหรือการมีมติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่มีคุณหญิงปรีญา ฯ ร่วมด้วยเป็นอันใช้ได้ นั้น แต่กรณีนี้ได้มีพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๔ ว่า “พระราชบัญญัตินี้มิให้ใช้บังคับแก่... (๒) องค์กรที่ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะ...” ดังนั้นในฐานะที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ช. เป็นองค์กรที่จัดตั้งและใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะ คณะกรรมการ ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ช. จึงไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายดังกล่าว และไม่อาจนำมาตรา ๑๕ ของกฎหมายดังกล่าวมาใช้กับกรณีนี้ได้

๔. ในการดำเนินการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และมีมติว่าผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ อันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้น คณะกรรมการ ป.ป.ช. มิได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งยังมีผลใช้บังคับอยู่ตามมาตรา ๑๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ จนถึงปัจจุบัน จึงเป็นผลให้มติดังกล่าวเป็นไปโดยไม่ชอบ ไม่เที่ยงธรรม และเกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกร้อง เนื่องจากผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ตามที่ได้รับจากทางสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาตามแบบที่ส่งให้ ผู้ถูกร้องได้กรอกรายการไปตามที่เข้าใจว่าการยื่นแบบแสดงรายการนี้เป็นการป้องกันมิให้บุคคลใดใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้หรือปกปิดทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่ชอบไว้ จึงได้กรอกรายการทรัพย์สินและหนี้สินไปตามที่เข้าใจว่าเป็นการยื่นบัญชีครั้งแรกหลังจากเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา

และหากมีข้อขาดตกบกพร่องอย่างไร ผู้ถูกร้องคงจะได้รับคำแนะนำหรือทักท้วงจากเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ช. จนเมื่อผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ผู้ถูกร้อง ยังไม่ได้รับการทักท้วงหรือแนะนำแต่อย่างใด ดังนั้นในการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ เนื่องจากพ้นตำแหน่ง (ซึ่งได้ยื่นเมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๓) จึงได้ถือเอาการยื่นครั้งแรก เป็นต้นแบบและกรอกไปตามนั้น นอกจากนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงจึงแสดงรายการเปลี่ยนแปลงตามที่เป็นจริง

ต่อมาวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๓ อันเป็นระยะเวลาห่างจากการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สิน ๑ ครั้งแรกถึง ๒ ปี ๓ เดือนเศษ และห่างจากระยะเวลาที่ผู้ถูกร้องยื่นครั้งที่สองเนื่องจาก พ้นจากตำแหน่งเป็นเวลา ๓ เดือน ผู้ถูกร้องจึงได้รับหนังสือจากสำนักงาน ป.ป.ช. ที่ ปช. ๐๐๐๗/๑๐๖ ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๓ ให้ไปชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ผู้ถูกร้อง จึงได้ไปพบเจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. และชี้แจงข้อเท็จจริงตามบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ที่ไม่ถูกต้องนั้นว่าสมควรทำอย่างไร ซึ่งเมื่อได้รับคำชี้แจงแล้ว ผู้ถูกร้องจึงได้ยื่นบัญชีแสดงรายการ ทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ เพิ่มเติมเพื่อให้ครบถ้วน และได้รับคำชี้แจงว่าไม่ต้องดำเนินการอย่างใดอีก ซึ่งต่อมาเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๓ มีการเสนอเรื่องของผู้ถูกร้องต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. และได้มีมติในวันนั้นทันทีว่า ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสาร ประกอบกรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้ง ให้ทราบตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง โดยผู้ถูกร้องมีความเห็นว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. มิได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในข้อ ๒๐ หรือข้อ ๒๑ ของระเบียบ ว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งตามระเบียบทั้ง ๒ ข้อดังกล่าวได้วางหลักการสำคัญว่า ก่อนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีมติดังกล่าว ได้จะต้องให้โอกาสผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ถูกร้องกล่าวหาชี้แจงต่อคณะกรรมการด้วย โดยข้อ ๒๐ ของระเบียบที่อ้างถึงข้างต้นได้กำหนดไว้ว่า การที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะวินิจฉัยว่าเป็นการจงใจยื่น บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริง ที่ควรแจ้งให้ทราบได้ เฉพาะกรณีที่ได้รับรายงานจากประธานกรรมการ กรรมการ อนุกรรมการ หรือ เจ้าพนักงาน ซึ่งคณะกรรมการมอบหมายได้จัดทำรายงานเสนอความเห็นว่ามีกรณีเช่นนั้นเกิดขึ้น แต่ในกรณีนี้ ผู้ถูกร้องได้ดำเนินการแก้ไขข้อผิดพลาดให้ถูกต้องแล้ว และเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการเรื่องนี้ก็มีความเห็น สมควรรวมเรื่องไว้ กรณีจึงไม่ต้องด้วยระเบียบดังกล่าวที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะวินิจฉัยได้ทันที เมื่อกรณีไม่ต้องด้วยระเบียบ ๑ ข้อ ๒๐ ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะสามารถดำเนินการวินิจฉัยได้ทันที

จึงต้องถือว่าเป็นกรณีต้องด้วยระเบียบ ฯ ข้อ ๒๑ คือคณะกรรมการจะต้องดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าวเสียก่อน โดยจะมอบหมายให้ประธานกรรมการ กรรมการ อนุกรรมการ หรือเจ้าพนักงานเป็นผู้ดำเนินการ แล้วจัดทำรายงานพร้อมทั้งความเห็นเสนอคณะกรรมการเพื่อพิจารณา

นอกจากนี้ การที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดนั้น มิได้เป็นไปตามระเบียบ ฯ ข้อ ๒๒ กำหนดว่า “ในกรณีที่คณะกรรมการมีมติว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามข้อ ๒๐ หรือข้อ ๒๑ ให้คณะกรรมการเสนอเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญภายในสามสิบวันนับแต่วันที่คณะกรรมการมีมติ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด” ซึ่งกรณีนี้ผู้ร้องได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งตามระเบียบดังกล่าวผู้ร้องต้องเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยภายในวันที่ ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ แต่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ยื่นเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเกินกำหนดระยะเวลาดังกล่าว คือยื่นเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ จึงเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้นคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงไม่มีอำนาจเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อรับไว้วินิจฉัยชี้ขาดได้

๕. ประเด็นปัญหาข้อกฎหมายของเจตนารมณ์ คำว่า “จงใจ” หรือ “ปกปิด” ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓๔ ว่าเป็นการจงใจไม่แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และอย่างไรเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

ในความเห็นของผู้ถูกร้องนั้น กรณีที่จะเป็นการจงใจนั้น ต้องพิจารณาถึงความหมายในทางทฤษฎีการกระทำที่เป็นความผิดที่เป็นผลร้ายแก่ผู้กระทำโดยจงใจตามหลักการกระทำที่เป็นโทษทางอาญา หรือเป็นโทษตามกฎหมายอื่นทางปกครองตามรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นผลร้าย โดยเฉพาะการตัดสิทธิหรือเพิกถอนสิทธิในทางการเมืองนั้น การจงใจก็คือการกระทำโดยเจตนาในระดับเบื้องต้น เพราะการกระทำตามกฎหมายที่เป็นความผิดจะต้องกระทำโดยเจตนา ซึ่งในทางกฎหมายอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๕ วรรคสอง บัญญัติว่า “กระทำโดยเจตนา ได้แก่ รู้สำนึกในการกระทำและในขณะที่เดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น” เมื่อเทียบกับคำว่า “จงใจ” ตามกฎหมายโดยเฉพาะกฎหมายลักษณะละเมิดได้บัญญัติเรื่องจงใจไว้ว่า ความหมายของคำว่า “จงใจ” หมายถึง การกระทำที่ประสงค์ต่อผลเท่านั้น ส่วนผลตามเจตนาจะเป็นอย่างไรนั้นก็ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนั้น ๆ ดังนั้นการจงใจจึงเป็นเรื่องประสงค์ต่อผลที่มีความเสียหายแก่ผู้อื่น ถ้าไม่ประสงค์ต่อผลแม้จะเล็งเห็นผลก็ไม่ใช่จงใจกระทำ อาจเป็นเพียงเลินเล่อหรือบกพร่อง อีกส่วนหนึ่ง ดังนั้นการที่กฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓๔ ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สิน...” จึงมีความหมายว่า เพียงแค่เจตนาไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สิน ๑ ก็ไม่อาจบังคับตามกฎหมายทั้งสองฉบับได้ จะต้องเป็นเรื่องเหนือเจตนาขึ้นไป คือต้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สิน ๑ นอกจากนี้จะมีเจตนารมณ์คา โดยรู้สึกสำนึกและจงใจในการกระทำแล้ว การจะเป็นการจงใจไม่ยื่นจะต้องเป็นกรณีที่มีความมุ่งหมาย ตามกฎหมายฉบับนั้นด้วย ซึ่งหมายถึงผลนั่นเอง ความมุ่งหมายหรือผลของการจงใจตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ จะต้องเป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ กล่าวคือ เป็นการจงใจเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์จากทรัพย์สิน จากการปฏิบัติหน้าที่ หรือการใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่อันเป็นเหตุให้ร้ายวัยผิดปกติ ซึ่งเป็นเจตนารมณ์และบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งให้คำจำกัดความคำว่า “ร้ายวัยผิดปกติ” หมายความว่า “การมีทรัพย์สินมากผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นมากผิดปกติหรือการมีหนี้สินลดลงมากผิดปกติ หรือได้ทรัพย์สินมาโดยไม่สมควร สืบเนื่องมาจากการปฏิบัติตามหน้าที่ หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่”

ถ้าพิจารณาตามกฎหมายแล้ว การที่ผู้ถูกร้องมีทรัพย์สินและทรัพย์สินที่ภรรยาครอบครองอยู่ตามรายการที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบนั้น เป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบธุรกิจโดยปกติของผู้ถูกร้องและภรรยาทั้งสิ้น ทรัพย์สินดังกล่าวจึงมิได้เป็นการได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตหรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์แต่ประการใด จึงไม่ต้องด้วยบทบังคับของกฎหมายฉบับนี้

ส่วนกรณีที่เป็นการปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เป็นประเด็นปัญหาข้อกฎหมาย การปกปิดข้อเท็จจริงมีความหมายเพียงใดนั้น หมายถึง การกระทำอย่างหนึ่ง ซึ่งจะต้องมีเจตนาในการกระทำที่มุ่งหมายถึงการประสงค์ต่อการกระทำนั้นเช่นเดียวกันกับการจงใจ การปกปิดข้อเท็จจริงจึงต้องมีเจตนาพิเศษเพื่อจะให้ได้ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์จากทรัพย์สินด้วย แต่การได้มาซึ่งทรัพย์สินและผลประโยชน์แห่งทรัพย์สินนั้นต้องเป็นไปตามเจตนารมณ์ตามที่กฎหมายนั้นบัญญัติไว้ จากบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓๔ ซึ่งเป็นเรื่องการให้พ้นจากตำแหน่งและต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งเป็นบทบัญญัติ

ที่เป็นผลร้ายต่อผู้ถูกกระทบสิทธิ ดังนั้น การปกปิดข้อความจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ จึงต้องเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงเพื่อให้ได้ทรัพย์สินและประโยชน์จากทรัพย์สินตามกฎหมายทั้งสองฉบับ โดยอาศัยการปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่เท่านั้น ทั้งนี้ พิจารณาได้จากหลักการและเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. ๒๕๑๘ ว่า “เนื่องด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ เป็นนโยบายที่สำคัญสำหรับรัฐบาลจะต้องดำเนินการต่อไปให้ได้ผลอย่างจริงจัง...” และได้บัญญัติมาตรา ๒๐ ว่า “เมื่อมีพฤติการณ์แสดงว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดร้ายวณผิดปกติให้คณะกรรมการพิจารณาสอบสวน และให้มีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นแสดงสินทรัพย์และหนี้สินของตนเองตามรายการ วิธีการ และระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนด เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้ความปรากฏว่า ร้ายวณผิดปกติและไม่สามารถแสดงได้ว่าร้ายวณขึ้นในทางที่ชอบ ให้ถือว่าผู้นั้นใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบให้คณะกรรมการรายงานความเห็นต่อนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นคำสั่งลงโทษไล่ออก”

กรณีของผู้ถูกร้อง ข้อเท็จจริงปรากฏว่าทรัพย์สินของผู้ถูกร้องเป็นการได้มาจากการดำเนินธุรกิจก่อนที่จะเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง และหลังจากที่เข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง และพ้นจากการดำรงตำแหน่งแล้ว ซึ่งธุรกิจดังกล่าวก็ยังดำเนินการต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน และไม่ปรากฏว่าทรัพย์สินนั้นตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กล่าวหาได้มาจากการดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังกล่าว แต่เป็นการได้มาจากการดำเนินธุรกิจซึ่งได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของนิติบุคคล ซึ่งเป็นกิจการของผู้ถูกร้องอันเป็นสิทธิโดยชอบธรรมที่จะดำเนินการได้ ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นสมาชิกวุฒิสภา ไม่มีอำนาจในการอนุมัติหรือไม่อนุมัติหรือมีประโยชน์อื่นใดในหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน จึงเป็นประเด็นปัญหาข้อกฎหมายในการพิจารณาถึงบทบัญญัติกรณีจึงใจแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓๔ โดยการจงใจ หรือปกปิดข้อเท็จจริงให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินจะเป็นการกระทำโดยทุจริตต่อหน้าที่ ใช้อำนาจโดยตำแหน่งหรือหน้าที่แสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายหรือมีทรัพย์สินมากผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นหรือได้รับทรัพย์สินมาโดยไม่สมควรสืบเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ กรณีตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องมีหรือใช้อำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้มาในขณะดำรงตำแหน่ง แต่ประการใด จึงไม่ต้องด้วยบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวข้างต้น

๖. ประเด็นปัญหากรณีทรัพย์สินที่อยู่ในความครอบครองของภรรยาหรือบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้แสดงทรัพย์สินด้วยนั้น แม้คู่สมรสจะมีเจตนาปกปิดทรัพย์สินก็ไม่อาจนำเจตนาของคู่สมรสมาใช้กับหลักจิตใจของผู้ถูกร้องได้ ตามข้อเท็จจริงที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบว่ายังมีทรัพย์สินที่อยู่ในความครอบครองของคู่สมรส แต่ผู้ถูกร้องยังมีได้แสดงในบัญชีรายการทรัพย์สิน ซึ่งมีทั้งบัญชีเงินฝาก ตั๋วสัญญาใช้เงินและโฉนดที่ดินนั้น หากจะพิเคราะห์ถึงหลักของการจิตใจของผู้ถูกร้องว่าผู้ถูกร้องจงใจปกปิดไม่แสดงรายการทรัพย์สินหรือไม่นั้น ข้อเท็จจริงดังกล่าว ผู้ถูกร้องไม่อาจที่จะล่วงรู้ได้ในรายละเอียดทรัพย์สินของคู่สมรสได้ทั้งหมด ขึ้นอยู่กับเจตนาของคู่สมรสว่าจะแจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบเพียงใดทรัพย์สินในส่วนที่คู่สมรสมิได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบนั้น ผู้ถูกร้องไม่อาจที่จะล่วงรู้ได้ เพราะเป็นเรื่องในใจเฉพาะบุคคล การที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. วินิจฉัยว่าผู้ถูกร้องต้องรับรู้ถึงเหตุที่ไม่อยู่ในอำนาจของตนย่อมไกลเกินกว่าเหตุผลที่จะสนับสนุนถึงหลักของกฎหมายของคำว่า “กระทำโดยจงใจ” ได้

๗. จากกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เคยวินิจฉัยหลักกฎหมายคำว่า “จงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ” โดยวินิจฉัยในคดีของนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย คำว่า “จงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ นั้น หมายถึง ต้องจงใจปกปิดเพื่อให้ได้ซึ่งประโยชน์หรือเสียประโยชน์ หากไม่ต้องด้วยกรณีดังกล่าวไม่ถือว่าจงใจปกปิดตามกฎหมาย ซึ่งข้อเท็จจริงของผู้ถูกร้องก็มีลักษณะแห่งคดีอย่างเดียวกันกับคดีของนายชวน หลีกภัย และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน เพราะทรัพย์สินของผู้ถูกร้องและคู่สมรสที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบเพิ่มเติม นั้น ผู้ถูกร้องและคู่สมรสได้มาโดยสุจริตจากการประกอบธุรกิจตามปกติ ก่อนที่ผู้ถูกร้องจะดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา แม้จะบกพร่องไปบ้างก็มิได้ทำให้ผู้ถูกร้องหรือบุคคลใดได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ทั้งสิ้น การวินิจฉัยในประเด็นข้อกฎหมายของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องใช้บรรทัดฐานอย่างเดียวกันตามหลักความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม

๘. ผู้ถูกร้องไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในประเด็นปัญหาข้อเท็จจริงกล่าวคือ

๘.๑ ประเด็นที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. วินิจฉัยว่า กรณีเงินฝากของผู้ถูกร้องได้แสดงรายการบัญชีเงินฝากว่ามีจำนวน ๑ บัญชี จำนวนเงิน ๖๕,๕๑๔,๓๕๕.๗๑ บาท แต่การตรวจสอบพบว่าบัญชีเงินฝากที่มีได้แสดงไว้อีกจำนวน ๕ บัญชี และตั๋วสัญญาใช้เงินอีก ๑ ฉบับ เป็นจำนวนเงิน ๒๖,๘๘๕,๒๔๐.๕๕ บาท คณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่าเมื่อเปรียบเทียบจำนวนบัญชีเงินฝากที่แสดงไว้กับบัญชีเงินฝากที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติม นอกจากจะมีจำนวนที่แตกต่างกันมากแล้ว จำนวนเงินตาม

บัญชีเงินฝากที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมก็มีเป็นจำนวนเกือบครึ่งหนึ่งของจำนวนเงินที่แสดงไว้เป็นเงินหลักสิบล้าน นอกจากนี้ในบัญชีเงินฝากที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมดังกล่าว ปรากฏว่าเป็นบัญชีเงินฝากกระแสรายวันถึง ๔ บัญชี ซึ่งในการประกอบธุรกิจตามปกติของนักธุรกิจย่อมจะต้องสั่งจ่ายเช็คเบิกถอนเงินฝากอื่น ๆ หากผู้ถูกร้องจะมีความตั้งใจที่จะแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามที่มีอยู่โดยถูกต้องตามที่มีอยู่จริงแล้ว คงจะไม่เกิดกรณีที่ตรวจสอบพบรายการบัญชีเงินฝากเพิ่มเติมเป็นจำนวนมากเช่นนี้ ผู้ถูกร้องขอชี้แจงเหตุผล คือ

กรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กล่าวหาว่าปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบกรณีผู้ถูกร้อง ถูกตรวจสอบบัญชีเงินฝากที่ยังไม่แจ้งรายการทรัพย์สินจำนวน ๕ บัญชี และเห็นว่าผู้ถูกร้องแจ้งบัญชีเงินฝาก เพียง ๑ บัญชี ส่วนที่เหลืออีก ๔ บัญชี ไม่ได้แจ้งและวินิจฉัยว่าจำนวนบัญชีเงินฝากที่ได้แจ้งบัญชีไว้ กับไม่ได้แจ้งบัญชีมีความแตกต่างกันมาก ผู้ถูกร้องขอชี้แจงว่า ผู้ถูกร้องเป็นนักธุรกิจที่มีธุรกิจทั้งในและต่างประเทศมีบริษัทที่จะต้องดูแลหลายบริษัท การดำเนินธุรกิจย่อมมีความเกี่ยวข้องกับสถาบันการเงินทุกประเภทโดยเฉพาะอย่างยิ่งธนาคารพาณิชย์ เพื่อความสะดวกในการดำเนินการทางธุรกิจก็จะเปิดบัญชีเงินฝากไว้กับธนาคารพาณิชย์หลายบัญชี ซึ่งก็เป็นกรณีปกติ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับความสัมพันธ์กับธนาคารและความสะดวกทางธุรกิจ ธนาคารพาณิชย์เองก็อาศัยนักธุรกิจในการระดมเงินฝาก ผู้ถูกร้องเป็นนักธุรกิจที่มีชื่อเสียงมีเครดิตในทางธุรกิจเป็นอย่างดี เป็นที่รู้จักของสถาบันการเงินต่างๆ ธนาคารต่างๆ มักจะขอความช่วยเหลือจากผู้ถูกร้องให้ช่วยดำเนินการเปิดบัญชีและฝากเงินกับธนาคาร เพื่อเป็นการช่วยเหลือยอดเงินฝากของธนาคารสาขาต่างๆ หากธนาคารใดที่ผู้ถูกร้องจะต้องเกี่ยวข้องและใช้ในการดำเนินธุรกิจมาก ก็จะฝากไว้เป็นจำนวนมาก ธนาคารใดหากแต่ให้ความช่วยเหลือก็จะฝากไว้เป็นจำนวนน้อยและไม่มีการเคลื่อนไหวทางบัญชี ถึงเคลื่อนไหวก็น้อยมาก ดังนั้นจะเห็นได้ว่าบัญชีเงินฝากที่ผู้ถูกร้องไม่แจ้งแก่คณะกรรมการ ป.ป.ช. นั้นเป็นการเปิดบัญชีไว้หลายธนาคารแตกต่างกันไปไม่ซ้ำกันและบัญชีแทบจะไม่มีมีการเคลื่อนไหว ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบัญชีจำนวนดังกล่าว ผู้ถูกร้องไม่ได้เปิดบัญชีหมุนเวียนกับธุรกิจของผู้ถูกร้องโดยตรง แต่เป็นการเปิดเพื่อช่วยเหลือธนาคารเพื่อเพิ่มยอดเงินฝากให้กับธนาคารเท่านั้น การที่ผู้ถูกร้องแจ้งบัญชีเงินฝากสะสมทรัพย์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่ เลขที่ ๑๐๑-๔-๕๑๓๕๒-๖ จำนวนเงิน ๖๕,๕๑๔,๓๕๕.๗๑ บาท บัญชีดังกล่าวเป็นบัญชีสะสมทรัพย์ที่ใช้ในการดำเนินธุรกิจและเป็นเงินจำนวนมากที่ผู้ถูกร้องใช้อยู่เป็นประจำ เมื่อมีกฎหมายให้ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินบัญชีดังกล่าวซึ่งมีจำนวนเงินมาก ผู้ถูกร้องก็ได้แสดงบัญชีทันทีโดยมิได้มีการปิดบัง เมื่อเทียบกับจำนวนเงินในบัญชีต่างๆ ที่ไม่ได้ยื่นเมื่อแยกเป็นรายบัญชีแล้วจะมีอัตราส่วนน้อยมาก หากผู้ถูกร้องมีความประสงค์จะปกปิดและเพื่อให้ได้ประโยชน์ก็ย่อมทำการปกปิดบัญชีที่มีจำนวนเงินมากกว่าเพราะเท่ากับว่าผู้ถูกร้องจะได้ประโยชน์จากเงินก้อนนี้ ดังนั้นจากพฤติการณ์ดังกล่าวแม้จะมีบัญชีเงินฝากหลายบัญชีที่ไม่ได้แจ้ง

เมื่อดูจำนวนเงินรวมถึงความเคลื่อนไหวของบัญชีเงินฝากซึ่งมีจำนวนน้อยในแต่ละบัญชี จึงไม่ใช่เป็นเรื่องที่ผู้ถูกร้องจะจงใจหลีกเลี่ยงกฎหมายนี้ แต่อาจเป็นการพลั้งเผลอที่สามารถแก้ไขให้ถูกต้องได้ และผู้ถูกร้องเองก็ได้ดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องแล้ว ไม่มีเจตนาทุจริตตามเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับดังกล่าว

ส่วนกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กล่าวหาว่าปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ โดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่าผู้ถูกร้องมีจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมมีเป็นจำนวนเกือบครึ่งหนึ่งของจำนวนเงินที่แสดงไว้ และวินิจฉัยว่าจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากที่ได้แจ้งจำนวนเงินไว้กับไม่ได้แจ้งจำนวนเงินมีความแตกต่างกันมากถือเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ผู้ถูกร้องขอชี้แจงว่าจำนวนเงินที่ไม่ได้แจ้งแบ่งอยู่ตามบัญชีต่างๆ ถึง ๕ บัญชี และจากการตรวจสอบพบว่าบางบัญชีเคลื่อนไหวบางบัญชีเคลื่อนไหวน้อยมาก การที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะนำจำนวนเงินที่แจ้งและไม่ได้แจ้งมาเปรียบเทียบกันแล้ววินิจฉัยว่าเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้นน่าจะไม่ใช่เหตุผลเพราะการจงใจหรือไม่จงใจ หรือปกปิดหรือไม่ปกปิดข้อเท็จจริงอันจะเป็นความผิดตามกฎหมายนั้นจะต้องดูตามข้อเท็จจริงประกอบกับพฤติการณ์อื่นๆ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า จำนวนเงินที่ไม่ได้แจ้งแยกเป็นบัญชีของธนาคารต่างๆ ถึง ๕ บัญชี เจตนาจึงต้องแยกออกจากกันจะนำเอาจำนวนเงินของแต่ละบัญชีเป็นเงินจำนวนเดียวกัน แล้วมาวินิจฉัยเปรียบเทียบกับจำนวนเงินที่ผู้ถูกร้องแจ้งต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไว้จำนวน ๑ บัญชี ซึ่งมีจำนวนเงินมากกว่าเกือบ ๒ เท่า มาเป็นเหตุผลในการใช้ดุลพินิจที่จะวินิจฉัยลงโทษผู้ถูกร้อง จึงเป็นการไม่ชอบด้วยเหตุผลและไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกร้องด้วยประการทั้งปวง เพราะบางบัญชีไม่มีการเคลื่อนไหวทางบัญชี ส่วนบัญชีอื่นๆ ที่มีจำนวนในหลักล้านบาทที่มีการเคลื่อนไหวก็จะเป็นเรื่องเฉพาะดอกเบี้ยของธนาคารเท่านั้น เมื่อไม่มีการเคลื่อนไหวทางบัญชีก็แสดงว่าผู้ถูกร้องไม่ได้รับประโยชน์จากจำนวนเงินที่รวมกันทั้งหมดแต่ประการใด จำนวนเงินตามบัญชีต่างๆ เมื่อรวมกันแล้วจึงไม่อาจนำมาเปรียบเทียบกับจำนวนเงินที่ได้แจ้งต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ อนึ่ง หากจะเป็นความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ กรณีควรต้องได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยไม่สุจริต กรณีนี้ไม่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องหรือนุคคลใดได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ ดังนั้นข้อวินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงขัดต่อหลักการรับฟังพยานหลักฐาน

ส่วนกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กล่าวหาว่าปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ กรณีตรวจสอบเพิ่มเติมบัญชีเงินฝากกระแสรายวันถึง ๔ บัญชี โดยวินิจฉัยว่าเป็นการประกอบธุรกิจปกติของนักธุรกิจย่อมจะต้องทำการส่งจ่ายเช็คถอนเงินจากบัญชีกระแสรายวันเหล่านั้นอยู่เสมอ และต้องทราบดีว่าตนมีบัญชีดังกล่าวไว้ ขอเรียนชี้แจงว่า ผู้ถูกร้องมีบัญชีเงินฝากกระแสรายวันจำนวน ๔ บัญชี ที่ไม่ได้แจ้งต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. จากข้อเท็จจริงจะเห็นได้ชัดเจนว่าไม่มียอดเงินเคลื่อนไหวในบัญชี ทั้งก่อนที่

ผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาจนถึงปัจจุบัน บัญชีทั้ง ๓ บัญชี ก็ไม่มีการเคลื่อนไหว อีกทั้งเงินก็มีจำนวนน้อย ซึ่งตามประเพณีของธนาคารหากทิ้งระยะเวลาจนเท่ากับเป็นการหยุดเดินบัญชีชั่วคราวเสมือนหนึ่งเลิกใช้บัญชี ดังนั้นในวันยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินจึงไม่คิดว่าจะมีบัญชีนี้อยู่ ส่วนอีก ๑ บัญชีที่มีการเคลื่อนไหวก็เป็นบัญชีกระแสรายวันที่ผู้ถูกร้องมิได้ใช้หมุนเวียนเป็นปกติประจำในทางธุรกิจ อีกทั้งระยะเวลาการเตรียมการก็จำกัด ผู้ถูกร้องจึงไม่ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว การไม่แสดงบัญชีต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะถือว่าเป็นการจงใจปกปิดข้อความจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ย่อมไม่ชอบด้วยเหตุผล เพียงแต่ไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินเท่านั้น หากเป็นการจงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบไม่ และได้ประโยชน์จากบัญชีดังกล่าวนั้น เพราะจะต้องเป็นการกระทำโดยจงใจ ซึ่งหมายความว่า ต้องหลีกเลี่ยง หลบซ่อน ปกปิดที่จะไม่ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบ เพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์จากการดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องในขณะนั้น

สำหรับตัวสัญญาใช้เงินของบริษัท สินเอเชีย จำกัด (มหาชน) เลขที่ ๕๗๒๘๐๐๐๑๔๗ ลงวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๐ นั้น ผู้ถูกร้องขอชี้แจงว่า ตัวสัญญาใช้เงินดังกล่าวมีเงินจำนวนไม่มาก เมื่อเทียบกับเงินและกิจการของผู้ถูกร้อง และจำไม่ได้ว่ามีตัวสัญญาใช้เงินฉบับดังกล่าวอยู่ เพราะผู้ถูกร้องไม่ได้เป็นผู้เก็บรักษา ณ ปัจจุบันนี้ผู้ถูกร้องยังไม่ทราบว่าตัวสัญญาใช้เงินดังกล่าวใครนำไปขึ้นเงิน ซึ่งกำลังตรวจสอบข้อเท็จจริงอยู่

๘.๒ กรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กล่าวหาว่าปกปิดข้อเท็จจริง ที่ควรแจ้งให้ทราบในกรณีบัญชีเงินฝากของกลุ่มสมรสที่ไม่แจ้งรายการทรัพย์สินจำนวน ๒๓ บัญชี เห็นว่าผู้ถูกร้องแจ้งบัญชีเงินฝากเพียง ๒ บัญชี ส่วนที่เหลือ ๒๑ บัญชี ไม่ได้แจ้งและวินิจฉัยว่าจำนวนบัญชีเงินฝากที่ตรวจพบเพิ่มเติมจะมีเป็นจำนวนมากกว่าที่แสดงรายการไว้ และจำนวนเงินที่ตรวจพบเพิ่มเติมก็มีจำนวนมากกว่าที่แสดงรายการไว้หลายเท่าตัว และเป็นเงินหลักร้อยล้านบาทนั้น ผู้ถูกร้องขอให้การยืนยันว่ากลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องมีรายได้ต่างหากจากการดำเนินธุรกิจ การวินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่สรุปเอาจากผลแต่เพียงว่า “อ้างเหตุว่าเป็นการยากที่วิญญูชนทั่วไปจะเชื่อถือได้ว่าบุคคลผู้เป็นนักธุรกิจเช่นเดียวกับผู้ถูกร้องจะไม่ทราบถึงจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากของกลุ่มสมรสของตน ซึ่งมีจำนวนเกือบ ๔๐๐ ล้านบาท คำชี้แจงของผู้ถูกร้องในกรณีเช่นนี้จึงฟังไม่ขึ้น” คำวินิจฉัยเช่นนี้เท่ากับอ้างเหตุความเป็นสามีภรรยากันว่า สามียอมรับรู้การกระทำของกลุ่มสมรส ประเด็นดังกล่าวผู้ถูกร้องขอชี้แจงว่า ความผิดฐานจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้น ต้องอาศัยเจตนาในการกระทำของผู้ถูกร้องและต้องเป็นการจงใจซึ่งมีเจตนาพิเศษเหนือเจตนากระทำธรรมดาด้วยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม

การทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓๔ เป็นบทที่มีการตัดสิทธิการดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งมีลักษณะเป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกร้องเปรียบเสมือนโทษในคดีอาญาเช่นเดียวกัน เพราะเป็นการตัดสิทธิขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่มนุษย์ทุกคนจะพึงมี การพิจารณาการกระทำของบุคคลจะต้องพิจารณาจากการกระทำของแต่ละบุคคล เพราะไม่มีใครล่วงรู้ถึงเจตนาของแต่ละบุคคลได้ แม้จะเป็นสามีภรรยาด้วยกันก็ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๖๑ ก็เพียงบัญญัติให้สามีภรรยาอยู่กินด้วยกันฉันสามีภรรยาเท่านั้น ดังนั้นเจตนาของบุคคลแม้จะเป็นสามีภรณาก็ต้องแยกจากกัน การที่วินิจฉัยโดยใช้หลักว่าผู้ถูกร้องต้องรู้เห็นการกระทำของกลุ่มสมรส เพราะเหตุแห่งการเป็นสามีภรณาร่วมกัน ย่อมเป็นข้อสันนิษฐานที่ไม่ชอบด้วย หลักการรับฟังพยานหลักฐานของการแสดงเจตนา กรณีเช่นนี้ผู้ถูกร้องไม่อาจล่วงรู้ไปถึงทรัพย์สินของกลุ่มสมรสได้ เพราะกลุ่มสมรสมีรายได้เป็นของตนเองจากการดำเนินธุรกิจและไม่ประสงค์จะให้ผู้ถูกร้องล่วงรู้ถึงสถานะการเงิน ผู้ถูกร้องจึงไม่อาจล่วงรู้ได้ทุกเรื่องในส่วนที่ผู้ถูกร้องทราบผู้ถูกร้องก็ได้แสดงบัญชีไปแล้วจำนวน ๒ บัญชี ซึ่งกลุ่มสมรสได้ฝากไว้เป็นบัญชีเงินฝากประจำ ส่วนที่เหลือที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบอยู่นั้นคือบัญชีที่ผู้ถูกร้องจะรู้ได้ หากไม่ประสงค์จะแจ้งให้ทราบเพราะเป็นบัญชีส่วนตัว การหมุนเวียนบัญชีเงินฝากจะมีจำนวนมากหรือน้อยก็เป็นเรื่องของกลุ่มสมรสจะดำเนินการ อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าบัญชีเงินฝากโดยส่วนใหญ่แล้วนั้นจะไม่มีเคลื่อนไหว ซึ่งบัญชีที่ไม่มีเคลื่อนไหวมี ๑๖ บัญชี มีการเคลื่อนไหวอยู่บ้าง ๕ บัญชี และมีการเคลื่อนไหวเล็กน้อย ๑ บัญชี และการเคลื่อนไหวในทางบัญชีดังกล่าวนี้ กลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำเนินการเบิกจ่ายเอง ไม่ได้เกี่ยวข้องกับผู้ถูกร้องแต่ประการใด และที่สำคัญคือในบัญชีเงินฝากของกลุ่มสมรสทุกบัญชีทั้ง ๒๓ บัญชี ที่ตรวจสอบว่าไม่ได้แสดงรายการทรัพย์สินไว้ นั้น ผู้ถูกร้องไม่เคยเห็นและไม่มีส่วนร่วมในการลงลายมือชื่อในการฝากหรือถอนเงินแม้ในเพียงบัญชีเดียว และในการเคลื่อนไหวหรือในการฝากหรือถอนเงินแต่ละครั้งนั้น กลุ่มสมรสก็มีได้แจ้งให้แก่ผู้ถูกร้องทราบแต่ประการใด ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นบัญชีเงินฝากส่วนตัว เช่นเดียวกับตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ ซึ่งเป็นของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ กรุงไทยธนกิจ จำกัด (มหาชน) และบริษัทเงินทุน คาเช่ ทรัสต์ จำกัด

๘.๓ ประเด็นที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาว่าผู้ถูกร้องมิได้แสดงรายการที่ดินของตน โดยแสดงว่าไม่มีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง แต่ได้ตรวจสอบพบว่าผู้ถูกร้องมีที่ดินจำนวน ๕ แปลง เห็นว่าคำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่ชี้แจงว่า “กลุ่มสมรสเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน และก็เป็นผู้เก็บรักษาเอกสารสิทธิในที่ดินไว้หลายที่ ทำให้ตนจำไม่ได้ว่ามีที่ดินทั้งสิ้นจำนวนเท่าใดนั้น บ่งชี้ให้เห็นได้ว่าผู้ถูกร้องทราบดีว่าตนมีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเองอีกจำนวนหลายแปลง หากพยายามที่จะแสดงรายการที่ดินเหล่านี้ในการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ก็จะสามารถดำเนินการตรวจสอบรวบรวมได้โดยไม่ยากนัก

ดังนั้นการที่ผู้ถูกร้องมิได้แสดงรายการที่ดินของตนเองทั้ง ๆ ที่ทราบถึงข้อเท็จจริงดังกล่าว จึงเป็นการจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ” ผู้ถูกร้องขอชี้แจงโดยอ้างคำชี้แจงต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๓ ข้อ ๔ ว่า “ที่ดินของข้าพเจ้าจำนวน ๕ แปลง เนื่องจากเป็นที่ดินได้มาก่อนข้าพเจ้าเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และคู่สมรสของข้าพเจ้าเป็นผู้ดำเนินการและเก็บเอกสารสิทธิไว้หลายที่จึงจำไม่ได้ว่ามีที่ดินดังกล่าว ในขณะที่รวบรวมทรัพย์สินเพื่อแจ้งในบัญชีทรัพย์สินก็ไม่พบเอกสารสิทธิในที่ดินดังกล่าว จึงทำให้ยื่นขาดไป”

กรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่า กระบวนการตรวจสอบทรัพย์สินของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังมีความบกพร่อง อันนำไปสู่การวินิจฉัยที่เป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกร้องซึ่งถือว่าเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นการตัดสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน ดังนั้นกระบวนการที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. วินิจฉัยทั้งหมดจึงไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกร้องเป็นอย่างยิ่ง คำชี้แจงของผู้ถูกร้องคือความสัจจริงมิใช่ผู้ถูกร้องจะแก้ตัวหรือบิดเบือนและการที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เรียบเรียงถ้อยคำในคำชี้แจงผิดไปและตีความให้เป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกร้อง จึงเป็นการไม่ชอบด้วยหลักการและเหตุผล ประการสำคัญเป็นทรัพย์สินที่ได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งทางการเมือง ที่ดินทั้ง ๕ โฉนด ไม่มีการเปลี่ยนมือ จึงเป็นหลักฐานที่คงที่ มิใช่ได้มาเพิ่มเติมหลังจากการเข้ารับตำแหน่งอันเป็นการได้ประโยชน์เพิ่มเติมแต่ประการใด คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้เคยวินิจฉัยในคดีของนายชวน หลีกภัย และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน กรณียื่นบัญชีทรัพย์สินและคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบภายหลัง หากไม่มีการได้ประโยชน์ก็ไม่ต้องด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ฯ และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

๘.๔ กรณีที่พิจารณาเกี่ยวกับที่ดินของกลุ่มสมรสซึ่งผู้ถูกร้องแสดงรายการที่ดินของกลุ่มสมรสว่ามีจำนวน ๑๔ แปลง แต่จากการตรวจสอบพบว่ากลุ่มสมรสมีที่ดินที่มีได้แสดงรายการไว้เพิ่มเติมมีอีกจำนวน ๒๑ แปลง นั้น คณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่าจำนวนและเนื้อที่ของที่ดินที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมมีมากกว่าจำนวนและเนื้อที่ของที่ดินที่ผู้ถูกร้องแสดงรายการไว้เป็นจำนวนมาก ไม่น่าเชื่อว่าผู้ถูกร้องจะไม่ทราบว่ากลุ่มสมรสของตนมีที่ดินจำนวนมากดังที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติม คำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่อ้างว่ากลุ่มสมรสเป็นผู้เก็บเอกสารสิทธิที่ดินไว้จึงจำไม่ได้ว่ากลุ่มสมรสมีที่ดินทั้งสิ้นจำนวนเท่าใดนั้น รับฟังไม่ได้เพราะผู้ถูกร้องสามารถที่จะตรวจสอบเอกสารเพื่อนำมาแสดงรายการที่ดินให้ถูกต้องตามที่มืออยู่จริงได้ แต่ก็ไม่ดำเนินการ ซึ่งผู้ถูกร้องได้ชี้แจงคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่า “ในส่วนของที่ดินของกลุ่มสมรสและบุตรของผู้ถูกร้อง เนื่องจากกลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินเองทั้งสิ้น จึงทำให้ผู้ถูกร้องไม่ทราบว่ากลุ่มสมรสและบุตรมีที่ดินอยู่และผู้ถูกร้องเห็นว่าทรัพย์สินของกลุ่มสมรสและบุตรไม่ได้มาเกี่ยวเนื่องกับการดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้อง จึงไม่ได้แจ้งไว้ดังกล่าว ฯ” ขอชี้แจงว่า กรณีการดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินต่างๆ นั้น

ไม่ว่าจะเป็นที่ดินซึ่งมีชื่อผู้ถูกร้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์หรือว่าเป็นที่ดินซึ่งคู่สมรสของผู้ถูกร้องหรือบุตรของผู้ถูกร้องเป็นกรรมสิทธิ์ก็ตาม ผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการได้มาซึ่งที่ดินนั้นคือ คู่สมรสของผู้ถูกร้อง แม้กระทั่งเงินที่ใช้ชำระค่าที่ดินต่างๆ นั้น คู่สมรสของผู้ถูกร้องก็เป็นผู้ดำเนินการ การเก็บเอกสารสิทธิต่างๆ นั้น คู่สมรสของผู้ถูกร้องก็เป็นผู้เก็บ ซึ่งผู้ถูกร้องก็ไม่เคยไปตรวจสอบหรือรวบรวมหรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับเอกสารสิทธิต่างๆ ที่คู่สมรสของผู้ถูกร้องได้เก็บรักษาไว้ แต่การที่ผู้ถูกร้องจะแจ้งหรือแสดงรายการทรัพย์สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ นั้น ผู้ถูกร้องก็สามารถแจ้งได้ในส่วนที่ผู้ถูกร้องทราบและที่คู่สมรสของผู้ถูกร้องแจ้งให้ผู้ถูกร้องเท่านั้น ที่สำคัญก็คือในการซื้อที่ดินทุกแปลง เงินที่ใช้ชำระค่าที่ดินก็เป็นเงินของคู่สมรสของผู้ถูกร้องเพราะคู่สมรสของผู้ถูกร้องมีรายได้เป็นของตนเอง นอกจากนี้หากวิเคราะห์ถึงเอกสาร โฉนดที่ดิน และหนังสือสัญญาซื้อขายในส่วนของคู่สมรสและบุตรนั้น จะเห็นชัดเจนว่าผู้ถูกร้องไม่เคยเข้าไปเกี่ยวข้องเลย และแม้กระทั่งลายเซ็นในฐานะเป็นพยานก็ตาม จึงชี้แจงด้วยความสัตย์จริงตรงไปตรงมา ไม่มีเจตนาบิดเบือนหรือเป็นการแก้ตัวแต่ประการใดทั้งสิ้น การซื้อที่ดินระหว่างที่เป็นสามีภรรยาทั้งคู่สมรสที่มีรายได้เพียงพอสามารถซื้อได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากสามี จึงทำให้ผู้ถูกร้องไม่อาจล่วงรู้ได้ เว้นแต่เมื่อมีการขายหรือโอนกรรมสิทธิ์ ซึ่งกฎหมายบังคับว่าต้องได้รับความยินยอมจากสามี แต่กรณีนี้ปรากฏว่าที่ดินทั้ง ๒๑ แปลง ไม่มีการโอนขายแต่ประการใด และที่สำคัญก็คือการที่ผู้ถูกร้องหรือคู่สมรสของผู้ถูกร้องและบุตรมิได้แสดงบัญชีทรัพย์สินอีกจำนวน ๒๑ แปลง ในครั้งแรกนั้น ก็ไม่มีเหตุผลอันใดที่ผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตรจะต้องปกปิด เพราะที่ดินดังกล่าวทั้งหมดได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา การได้มาของทรัพย์สินต่างๆ นั้น ก็ล้วนแล้วแต่ได้มาโดยการทำมาหาได้หรือการทำธุรกิจของผู้ถูกร้องและภรรยาโดยสุจริต แต่ที่มีได้แจ้งนั้นก็สืบเนื่องมาจากผู้ถูกร้องไม่ทราบว่าเอกสารสิทธิดังกล่าวนี้มีอยู่ในขณะที่แจ้ง ดังนั้นจึงไม่ทำให้ผู้ถูกร้องได้ประโยชน์และทำให้รัฐเสียหายตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้เคยวินิจฉัยในประเด็นเดียวกันนี้ไว้แล้วว่า ถ้าไม่เป็นการทำให้รัฐเสียหายหรือใครได้ประโยชน์ กรณีจะไม่เป็นความผิดฐานจงใจหรือไม่จงใจ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕

๕. ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้วินิจฉัยคดีของผู้ถูกร้องว่า ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินพร้อมเอกสารประกอบกรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง ผู้ถูกร้องเห็นว่าไม่มีพฤติการณ์หลีกเลี่ยง ปิดบัง ซ่อนเร้น อันจะถือได้ว่าเป็นการจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ผู้ถูกร้องมีทรัพย์สินดังกล่าวก่อนดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา

นอกจากนั้นบัญชีเงินฝากส่วนใหญ่ก็ไม่มีเคลื่อนไหว ส่วนทรัพย์สินของกลุ่มสมรสและบุตรก็ได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาเช่นกัน ไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือได้เพิ่มขึ้นแต่ประการใด เมื่อเปรียบเทียบกับคดีซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้เคยวินิจฉัยไว้แล้ว คือการวินิจฉัยคดีกรณีพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ว่าจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ จากข้อเท็จจริงในคดีจะเห็นได้ว่าเป็นการจัดทำเอกสารการกู้ยืมเงินย้อนหลัง ซึ่งมีใช้เป็นเอกสารที่มีอยู่จริง และเป็นการสร้างพยานหลักฐานเพื่อแสดงให้เห็นว่ามีหนี้สินจริง เมื่อเปรียบเทียบกับข้อเท็จจริงของผู้ถูกร้องที่ตรวจสอบพบไม่มีทรัพย์สินอันใดที่จะแสดงให้เห็นได้เลยว่า ผู้ถูกร้องปกปิดและหลีกเลี่ยง ซ่อนเร้น ปิดบัง เพราะทรัพย์สินดังกล่าวนั้นส่วนใหญ่ผู้ถูกร้องได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ไม่มีเอกสารฉบับใดซึ่งเป็นเท็จหรือที่ผู้ถูกร้องได้บิดเบือนสร้างข้อเท็จจริงขึ้นมาใหม่เพื่อให้ได้ประโยชน์ จึงเป็นการไม่จงใจ กรณีของผู้ถูกร้องจึงไม่ต้องด้วยหลักแห่งการจงใจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕

๑๐. กรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เป็นเรื่องการตัดสินผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ กรณีดังกล่าวเป็นเรื่องใหม่ทางการเมืองในการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน ซึ่งแนวทางปฏิบัติในการยื่นแบบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ นั้น ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองน้อยรายจะเข้าใจถึงแบบและวิธีการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ คณะกรรมการ ป.ป.ช. เองก็ได้มีการโฆษณาหรือแนะนำวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องเพื่อให้เข้าใจ ผู้ถูกร้องไม่ประสงค์ที่จะปฏิบัติผิดต่อกฎหมาย แต่เหตุที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ บกพร่องนั้น เพราะเหตุบกพร่องในทางปฏิบัติ ผู้ถูกร้องชอบที่จะได้รับการปฏิบัติโดยให้ยื่นบัญชีทรัพย์สินเพิ่มเติม แต่มิใช่อาศัยเหตุดังกล่าวมาตัดสิทธิผู้ถูกร้องทางการเมืองเป็นเวลา ๕ ปี นับว่าไม่เป็นธรรมสำหรับผู้ถูกร้องเป็นอย่างยิ่ง

๑๑. เหตุที่ไม่ได้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ นั้น ส่วนมากเป็นทรัพย์สินของผู้ถูกร้องซึ่งได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา เป็นเงินและทรัพย์สินที่ได้มาด้วยความสุจริตในการประกอบธุรกิจตามปกติของผู้ถูกร้องและภรรยาทั้งสิ้น มิใช่ได้มาจากการทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวงหรือทุจริตต่อหน้าที่การงาน หรือใช้ตำแหน่งหน้าที่ของผู้ถูกร้องในการแสวงหาผลประโยชน์ในทางที่มิชอบแต่ประการใดทั้งสิ้น การแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ซึ่งมีตกหล่นไปบ้างนั้น เมื่อเทียบกับทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง ภรรยาและบุตรทั้งหมดแล้วถือว่ามิใช่อันมีจำนวนไม่มากนัก แม้ผู้ถูกร้องจะไม่แสดงไว้ในบัญชี

รายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ดังกล่าวก็ตาม ก็ไม่ทำให้ผู้ถูกร้อง คู่สมรสและบุตรได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์แต่อย่างใด แต่เหตุที่ผู้ถูกร้องมิได้แสดงไว้ก็สืบเนื่องมาจากผู้ถูกร้องได้หลงลืมโดยไม่ทราบว่าทรัพย์สินดังกล่าวนั้นมีอยู่จริงในขณะที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ และคู่สมรสไม่แจ้งให้ทราบ ซึ่งตามความหมายและเจตนารมณ์ของกฎหมายรัฐธรรมนูญจะต้องเป็นกรณีได้ประโยชน์จากทรัพย์สินหรือการจูงใจนั้นเป็นการปกปิดเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ในขณะที่ตนมีอยู่ทุจริตต่อราษฎรบังหลวงเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินดังกล่าว แต่กรณีของผู้ถูกร้องได้ทรัพย์สินมาด้วยความสุจริตในทางทำมาค้าขายโดยปกติ จึงถือว่ามิได้จูงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ หรือจูงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และถ้าพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของผู้ถูกร้องหลังจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหนังสือถึงผู้ถูกร้อง ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๓ เพื่อให้ชี้แจงข้อเท็จจริงที่ยื่นทรัพย์สินขาดไป ผู้ถูกร้องก็ได้ทำหนังสือชี้แจงพร้อมกับแสดงรายการทรัพย์สินในส่วนที่ขาดไปทั้งหมดเสนอต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. อย่างครบถ้วน มิได้บิดเบือนหรือหลีกเลี่ยงที่จะไม่ชี้แจงหรือมีข้อโต้แย้งแต่ประการใด อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงเจตนาของผู้ถูกร้องว่าการที่ผู้ถูกร้องได้แสดงรายการบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินในครั้งแรกนั้น ผู้ถูกร้องไม่ทราบว่าทรัพย์สินดังกล่าวนั้นมีอยู่ และเคยสอบถามเจ้าหน้าที่ว่ากรณีดังกล่าวของผู้ถูกร้องนั้นจะถือว่าจูงใจหรือไม่ และต้องดำเนินการอย่างไรเพิ่มเติมอีกเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ ซึ่งเจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เองก็เคยแจ้งว่า กรณีของผู้ถูกร้องนั้นเป็นการไม่จูงใจ

จากคำร้องและคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ส่งเรื่องมายังศาลรัฐธรรมนูญนั้น มีประเด็นที่ขอศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ คือ

๑. ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดว่า นายประยุทธ์ ฯ จูงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๒. ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดว่า นายประยุทธ์ ฯ พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าวและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาและมีมติรับเรื่องไว้เพื่อทำการวินิจฉัยชี้ขาด ตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ และได้ให้ทั้งผู้ร้องและผู้ถูกร้องชี้แจงรายละเอียดตามคำร้อง รวมทั้งให้มีการออกนั่งพิจารณาเพื่อเปิดโอกาสให้ทั้งสองฝ่ายแถลงเพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ ที่ประสงค์จะให้ศาลรู้ถึงข้อมูลต่างๆ เพื่อประกอบการพิจารณาโดยมีความเห็นว่า

๑. การที่ผู้ถูกร้องชี้แจงว่าไม่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ตามที่ยื่นเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ เพราะเป็นการยื่นต่อเลขาธิการวุฒิสภาตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งถูกยกเลิกตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ มาตรา ๓ เพราะไม่ได้บัญญัติให้โอนการยื่นบัญชีจากประธานวุฒิสภามาเป็นอำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. และยังไม่ได้กำหนดระเบียบซึ่งจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๑ เพราะผู้ถูกร้องคงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสาม และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ ได้กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ป. และสำนักงาน ป.ป.ป. เป็นคณะกรรมการ ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ช. จนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ป.ป.ช. นอกจากนี้ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยมีคำวินิจฉัยชี้ขาดตามมาตรา ๒๕๕ กรณีนายสุขุม เชิดชื่น สมาชิกวุฒิสภาเช่นเดียวกับผู้ถูกร้องมาแล้ว ตามคำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๓ ดังนั้นผู้ถูกร้องจึงมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๒. กรณีดังกล่าวนี้ไม่อยู่ในบทบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เพราะตามมาตรา ๒๕๕ นั้นให้ลงโทษเฉพาะกับ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ไม่ใช่ขยายความไปถึง “ผู้ที่พ้นจากตำแหน่ง” ไปแล้ว ดังนั้นกรณีนี้นายประยุทธ์ ฯ ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งทางการเมือง จึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓๖ เท่านั้น

การที่ผู้ถูกร้องโต้แย้งว่ากรณีของผู้ถูกร้องไม่อยู่ในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เพราะผู้ถูกร้องพ้นจากการดำรงตำแหน่งทางการเมืองแล้ว ส่วนมาตรา ๒๕๕ ใช้กับ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” เท่านั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า มาตรา ๒๕๕ ใช้กับทั้งผู้ดำรงตำแหน่งและที่พ้นจากการดำรงตำแหน่งแล้ว ดังที่มาตรา ๒๕๑ บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นตำแหน่ง และตามมาตรา ๒๕๒ บัญญัติให้ผู้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ตามมาตรา ๒๕๑ ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว และต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้ จำนวน ๓ ครั้ง คือ ๑) ในกรณีที่เป็นกรณเข้ารับตำแหน่ง ให้ยื่นภายใน ๓๐ วันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง ๒) ในกรณีที่เป็นกรณพ้นจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายใน

๓๐ วันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง และ ๓) ตามมาตรา ๒๕๒ วรรคสอง บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี...หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่งนอกจากต้องยื่นบัญชีตาม ๒) แล้ว ให้ยื่นภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลา ๑ ปีด้วย ดังนั้นถ้าพิจารณา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ ประกอบกัน แม้ผู้ถูกร้องจะพ้นจากตำแหน่งดังกล่าว แล้วก็ยังมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ตามข้อ ๓ ดังกล่าว และรัฐธรรมนูญ กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องของบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สิน ๑ ที่ผู้ถูกร้องยื่นไว้ทั้ง ๓ ครั้ง ตามมาตรา ๒๕๓ ประกอบกับมาตรา ๒๕๕ หากคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบว่าบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ที่ยื่นไว้ไม่ถูกต้องตามที่มาตรา ๒๕๕ บัญญัติไว้ ย่อมมีโทษ ๒ ประการ คือ ๑) ถ้าผู้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ผู้นั้นยังดำรงอยู่ในตำแหน่ง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ จะต้องพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่น ตามมาตรา ๒๕๒ ก็อนับแต่วันที่ครบ ๓๐ วันหลังจากวันเข้ารับตำแหน่ง ๒) ถ้าผู้ยื่นบัญชีแสดง รายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ผู้นั้นยังดำรงอยู่ในตำแหน่ง จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและ หนี้สิน ๑ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง นับแต่วันที่ตรวจสอบพบว่าการกระทำความผิดดังกล่าว และมาตรา ๒๕๕ ยังกำหนดโทษอีกประการหนึ่งคือ ห้ามมิให้ ผู้นั้นดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลา ๕ ปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง จะเห็นว่าโทษประการ สุดท้ายนี้ใช้กับทั้งผู้ที่ดำรงตำแหน่งซึ่งต้องพ้นไปตามข้อ ๑) และข้อ ๒) และรวมถึงผู้ที่พ้นจาก ตำแหน่งไปแล้วตามเหตุอื่นด้วย ดังนั้นมาตรา ๒๕๕ จึงสามารถบังคับกับกรณีของผู้ถูกร้องด้วย หากบทบัญญัติตามมาตรา ๒๕๕ ไม่สามารถบังคับใช้กับผู้ที่พ้นจากตำแหน่งไปแล้วได้ตามที่ผู้ถูกร้อง กล่าวอ้างเจตนารมณ์ตามรัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ ว่าด้วยการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ โดยเฉพาะ ในส่วนที่ ๑ การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สินเพื่อ...ใช้ในการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อให้ทราบว่ามีทรัพย์สินและหนี้สินในขณะเข้าดำรงตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งเป็นเวลา ๑ ปีแล้ว จะไม่สามารถปฏิบัติได้ ส่วนเจตนารมณ์ของ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๔ นั้น เป็นกรณีที่ปรากฏว่ามีทรัพย์สินและหนี้สินเพิ่มขึ้นหรือลดลงอย่างผิดปกติ ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอย่างไร และถ้ามีความผิดปกติในรายการทรัพย์สินนั้น ขั้นตอนต่อไป คือดำเนินการตามมาตรา ๒๕๔ วรรคสอง

๓. กรณีคำร้องของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ปรากฏว่า มีกรรมการ ป.ป.ช. ๒ คน คือ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ซึ่งกรณีของพลโท สวัสดิ์ ๑ ได้เป็นกรรมการในบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด และของคุณหญิงปรียา ๑ ได้เป็น

กรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด และบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด ยังเป็นลูกจ้างผู้จัดทำบัญชีของบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ ทั้งกรณีพลโท สวัสดิ์ ฯ และคุณหญิงปรีญา ฯ จะอ้างเหตุที่ไม่ได้ลาออกจากกรรมการ บริษัทว่าหลงลืมไม่ได้ จึงไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคสาม และมาตรา ๒๕๘ (๓) ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต มาตรา ๑๓ (๕) และมาตรา ๑๑ (๓) อีกทั้งกรณีของคุณหญิงปรีญา ฯ ที่ได้เป็นกรรมการของบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ และได้ลงชื่อในบัญชีบุคคลฐานะเป็นกรรมการและผู้ทำบัญชีของบริษัทเมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๒ จึงถือว่าคุณหญิงปรีญา ฯ ต้องพ้นจากตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ตั้งแต่วันที่ลงชื่อในงบดุลคือ วันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๒ เป็นต้นไปนั้น

กรณีของพลโท สวัสดิ์ ฯ ได้ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหากรณีที่ถูกล่าม้างว่าเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น ฯ โดยได้แสดงเจตนาลาออกเป็นหนังสือและด้วยวาจาต่อกรรมการ ผู้มีอำนาจของบริษัทดังกล่าวแล้วเมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ หลังจากนั้นไม่เคยเข้าไปบริหาร หรือจัดการในกิจการของบริษัท ฯ ในฐานะกรรมการบริษัท ฯ แต่หลักฐานที่กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ที่ปรากฏว่ายังเป็นกรรมการบริษัท ฯ นั้น ก็เป็นเพราะเนื่องจากบริษัท ฯ ไม่ได้ไปจดทะเบียนการลาออก และถอนชื่อออกจากทะเบียนต่อกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ซึ่งกรณีดังกล่าว ก็ไม่มีผลทำให้ ขาดคุณสมบัติการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. แต่อย่างไร โดยศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยแล้วตามนัย คำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ เรื่อง ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องของสมาชิก วุฒิสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีสืบคนสิ้นสุดลงเฉพาะตัว กรณีดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนและบริษัทหรือไม่ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยว่า การลาออกจาก ตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น สามารถกระทำได้ตลอดเวลา โดยผู้ประสงค์จะลาออกต้องแสดง เจตนาต่อผู้มีอำนาจ โดยอาจทำเป็นหนังสือหรือใช้วาจาก็ได้ เป็นหน้าที่ของกรรมการผู้มีอำนาจของ บริษัทเป็นผู้ดำเนินการนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียน ดังนั้นการแสดงเจตนาลาออกจากการเป็น กรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น ฯ จึงมีผลเป็นการลาออกจากการเป็นกรรมการ บริษัทโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต ฯ มาตรา ๑๑ วรรคสอง

ส่วนกรณีของคุณหญิงปรีญา ฯ ได้ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหากรณีที่ถูกล่าม้างว่าเป็นกรรมการ บริษัท วงศ์อมร ฯ ว่าได้ยื่นหนังสือลาออกพร้อมบอกกล่าวด้วยวาจา โดยให้คุณหญิงวนิดา พุนศิริวงศ์ กรรมการผู้มีอำนาจทราบ คุณหญิงวนิดา ฯ ยืนยันว่า ได้รับแจ้งแล้วประมาณต้นเดือนเมษายน ๒๕๕๒ และมอบให้คนอื่นไปถอนชื่อออกแล้ว ตนจึงไม่ได้สนใจติดตามเรื่อง นอกจากนี้ในส่วนระยะเวลาตั้งแต่เริ่ม

เป็นกรรมการ (พ.ศ. ๒๕๓๕) จนถึงปัจจุบัน ก็ไม่เคยร่วมประชุมหรือทำกิจกรรมใดๆ ทั้งสิ้น ดังนั้น การที่ได้บอกเลิกการเป็นกรรมการบริษัท ฯ ด้วยการแสดงเจตนาออกทั้งด้วยหนังสือและวาจาต่อ คุณหญิงวนิดา ฯ ซึ่งเป็นกรรมการผู้มีอำนาจภายในสิบห้าวันหลังจากที่ได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ย่อมมีผลให้การเป็นกรรมการบริษัท ฯ ระงับทันที ตามนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

ส่วนกรณีผู้ถูกร้องอ้างว่า เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ขณะปฏิบัติหน้าที่กรรมการ ป.ป.ช. ได้ลงลายมือชื่อในงบดุลในฐานะเป็นกรรมการและผู้ทำบัญชีของบริษัท เกษมวารมย์ ฯ ถือว่าตน มีลักษณะต้องห้ามการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. นั้น คุณหญิงปรียา ฯ ชี้แจงว่าได้ลาออกจากการเป็น กรรมการบริษัท ฯ ดังกล่าว ตั้งแต่วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ และบริษัท ฯ ได้ไปดำเนินการจดทะเบียน เปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัท ต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวง พาณิชย โดยนายทะเบียนจดทะเบียนแก้ไขรายการทะเบียน และออกหนังสือรับรองให้เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ ดังนั้นการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ฯ จึงอยู่ในช่วงเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่ผู้ชี้แจง ได้รับเลือกตั้งจากที่ประชุมวุฒิสภาเพื่อเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๓ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒

ส่วนที่ปรากฏว่าได้ลงลายมือชื่อเป็นผู้ทำบัญชีของบริษัท ฯ ในเอกสารแบบนำส่งงบดุลและบัญชี กำไรขาดทุน (แบบ ส.บช. ๓) และในฐานะกรรมการบริษัท ฯ ในงบดุล งบกำไรขาดทุนและกำไรสะสม ของบริษัท ฯ ในปี ๒๕๕๒ นั้น ก็เป็นการลงลายมือชื่อในฐานะผู้ทำบัญชีของบริษัท ฯ มิได้ทำในฐานะ เป็นลูกจ้างของบริษัท ฯ เพราะผู้ชี้แจงสำเร็จการศึกษาปริญญาตรีและปริญญาโทด้านเกษตรศาสตร์ ไม่มี ความรู้ความสามารถทางด้านบัญชี ไม่เคยทำบัญชี และไม่สามรถจัดทำบัญชี และรับรองบัญชีของ บริษัท ฯ ได้อีกทั้งไม่เคยได้รับค่าจ้างและไม่เคยเป็นลูกจ้างของบริษัท ฯ ดังนั้นจึงเป็นการรับรองงบดุลและ บัญชีกำไรขาดทุนในรอบปีตามแบบเท่านั้น และได้ลงลายมือชื่อในเอกสารดังกล่าวมาหลายปีแล้วก่อน ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ฯ ส่วนงบดุลปี ๒๕๕๒ ซึ่งอยู่ระหว่างเดือนมกราคม ๒๕๕๒ ถึงเดือนธันวาคม ๒๕๕๒ ผู้ทำบัญชีนำไปให้ลงลายมือชื่อเช่นเดิม โดยได้แจ้งผู้ทำบัญชีแล้วว่า ได้ลาออก จากการเป็นกรรมการบริษัท ฯ แล้วตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๕๒ แต่ได้รับคำชี้แจงว่า เป็นช่วงเวลา คาบเกี่ยวกันคือ ระหว่างเดือนมกราคม ๒๕๕๒ จนถึงต้นเดือนเมษายน ๒๕๕๒ ได้เป็นกรรมการ ของบริษัท ฯ อยู่ จึงสามารถรับรองงบดุลปี ๒๕๕๒ ได้ อีกทั้งการลงลายมือชื่อดังกล่าวก็มีได้ทำให้ กลับเป็นลูกจ้างของบริษัท ฯ เพราะไม่เคยได้รับค่าจ้างหรือรับค่าตอบแทนใดจากบริษัท ฯ เลย อีกทั้ง การลงลายมือชื่อในฐานะกรรมการบริษัท ฯ คู่กับคุณหญิงวนิดา ฯ ในงบดุลปี ๒๕๕๒ เนื่องจาก

เป็นกรรมการบริษัท ฯ ในช่วงเวลาที่คาบเกี่ยวกันนั้น การลงลายมือชื่อดังกล่าวมิได้ทำให้กลับมามีฐานะเป็นกรรมการของบริษัท ฯ อีก เพราะจดทะเบียนถอนชื่อออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ฯ แล้ว ตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๔๒ และมีได้มีการประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นเพื่อตั้งเป็นกรรมการบริษัท ฯ อีก ทั้งนี้ได้นำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๕๑ และมาตรา ๑๑๕๓ แต่อย่างใด

ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องกล่าวว่าเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๕๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ฯ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง มาตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว องค์กรประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่มีความถูกต้องสมบูรณ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ฯ มาตรา ๖ ตั้งแต่ต้นการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่มีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมายนั้น เห็นว่ามีได้เป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๕๗ หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ฯ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง เพราะได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ฯ ตามที่กล่าวแล้วข้างต้น

๔. การดำเนินการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และมีมติดังกล่าวมิได้ดำเนินการตามขั้นตอนของระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๒๐ และข้อ ๒๑ เพราะก่อนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีมตินั้นจะต้องให้โอกาสผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงต่อคณะกรรมการ แต่ในกรณีนี้ผู้ถูกร้องได้ไปพบเจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. และชี้แจงข้อเท็จจริงตามบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ซึ่งยื่นแล้วหลังจากได้รับหนังสือจากสำนักงาน ป.ป.ช. ที่ ปช. ๐๐๐๗/๑๐๖ ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๔๓ อีกทั้งมติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ นั้น ก็ได้ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญเกินกว่าระยะเวลา ๓๐ วัน คือยื่นเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๓ จึงเป็นการไม่ชอบด้วยระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ข้อ ๒๒

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า กรณีกล่าวหาว่าผู้ร้องไม่ดำเนินการตามขั้นตอนของระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๒๐ และข้อ ๒๑ นั้น กรณีแรกผู้ถูกร้องได้ไปพบเจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. และชี้แจงข้อเท็จจริงตามบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ซึ่งยื่นแล้ว ส่วนกรณีหลังที่ผู้ร้องเสนอเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญว่าช้ากว่า ๓๐ วันนั้น ระเบียบเพียงแต่กำหนดกรอบการปฏิบัติของผู้ร้องโดยมิได้มีบทบัญญัติกำหนดโทษไว้ ในทางปฏิบัติจึงอาจล่าช้าไปบ้าง และศาลรัฐธรรมนูญก็ไม่มีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยเรื่องเหล่านี้ แต่อย่างใด

๕. ประเด็นข้อกฎหมายของคำว่า “จงใจ หรือปกปิด” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ๑ มาตรา ๓๔ ในความเห็นคือ คำว่า จงใจ ควรหมายถึง การกระทำที่ประสงค์ต่อผลที่มีความเสียหายแก่ผู้อื่น ถ้าไม่ประสงค์ต่อผล แม้จะถึงเห็นผลก็ไม่ใช่จงใจ ดังนั้น ถ้าพิจารณาเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญประกอบคำว่า จงใจ ตามมาตรา ๒๕๕ ก็คือ การจงใจเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สิน หรือประโยชน์จากทรัพย์สินจากการปฏิบัติหน้าที่ หรือการใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่อันเป็นเหตุให้ร้ายวณิชดปกติ ดังนั้นถ้าพิจารณาถึงกรณีนี้ จะพบได้ว่าทรัพย์สินของผู้ถูกร้องและภรรยาซึ่งครอบครองอยู่นั้นได้มาจากการประกอบธุรกิจโดยปกติ จึงไม่ต้องด้วยบทบังคับตามรัฐธรรมนูญ

ส่วนคำว่า กรณีปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้น คำว่า ปกปิด ควรหมายถึง การกระทำอย่างหนึ่งซึ่งจะต้องมีเจตนาในการกระทำที่มุ่งหมายถึง การประสงค์ต่อการกระทำนั้น เช่นเดียวกันกับการจงใจเพื่อให้ได้ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์จากทรัพย์สินด้วย ถ้าพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญประกอบคำว่า การปกปิดข้อความที่ควรแจ้งให้ทราบ จึงต้องเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงเพื่อให้ได้ทรัพย์สินและประโยชน์จากทรัพย์สิน โดยอาศัยการปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่เท่านั้น ซึ่งข้อเท็จจริงในกรณีนี้ ทรัพย์สินต่างๆ ของผู้ถูกร้องและภรยานั้น เป็นการได้มาจากการดำเนินธุรกิจก่อนที่จะเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง และหลังจากดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือพ้นจากตำแหน่งแล้ว ธุรกิจต่างๆ ก็ยังคงดำเนินการอยู่จนปัจจุบัน และไม่ปรากฏว่าทรัพย์สินตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กล่าวหาเป็นการได้มาจากการดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงไม่ต้องด้วยบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ความมุ่งหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ คือต้องการให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและผู้ที่พ้นจากตำแหน่งแล้ว ๑ ปี แจ้งรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะตามที่มีอยู่จริงทั้งหมด รวม ๓ ครั้ง ตามมาตรา ๒๕๒ ทั้งนี้ เพื่อจะนำทรัพย์สินและหนี้สินที่แจ้งแต่ละครั้งมาเปรียบเทียบกัน หากปรากฏว่ามีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ จะได้นำมาตรา ๒๕๔ มาใช้บังคับต่อไป หากผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ไม่แจ้งให้ถูกต้องครบถ้วนทั้ง ๓ ครั้ง ตามมาตรา ๒๕๕ การตรวจสอบก็จะไม่เกิดผลและทำให้การบังคับใช้กฎหมายในกรณีที่เกิดขึ้นตามมาตรา ๒๕๔ เป็นไปไม่ได้ด้วย ดังนั้นผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ทุกคนต้องให้ความร่วมมือโดยแจ้งรายการทรัพย์สินและหนี้สินให้ถูกต้องตามที่ระเบียบและกฎหมายกำหนดไว้ จึงไม่น่ามีเหตุผลใดๆ ที่จะอ้างได้ว่าไม่แจ้ง เพราะทุกคนควรต้องรู้ว่าตนมีทรัพย์สินอะไรบ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพย์สินที่มีหลักฐานชัดเจนและไม่เปลี่ยนแปลงไปเป็น

ของผู้ยื่นได้ง่ายๆ และรวดเร็วดังที่ผู้ถูกร้องมีอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ไม่แจ้งให้ครบถ้วนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

๖. กรณีที่ผู้ถูกร้องไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในประเด็นข้อเท็จจริง คือ

๖.๑ กรณีที่วินิจฉัยเรื่องเงินฝากของผู้ถูกร้องที่แสดงไว้จำนวน ๑ บัญชี แต่ตรวจสอบพบว่ามิได้แสดงไว้อีกจำนวน ๕ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงินอีก ๑ ฉบับ ซึ่งจำนวนเงินฝากที่พบเพิ่มมีจำนวนที่แตกต่างกันมาก และยังมีจำนวนเกือบครึ่งหนึ่งของที่ได้แสดงไว้เป็นเงินหลักสิบล้าน โดยเป็นบัญชีเงินฝากกระแสรายวันจำนวน ๔ บัญชีนั้น ผู้ถูกร้องเห็นว่า เป็นการดำเนินธุรกิจซึ่งมีกิจการทั้งในและต่างประเทศ มีบริษัทที่จะต้องดูแลจำนวนมาก จึงมีการเปิดบัญชีเงินฝากไว้กับธนาคารพาณิชย์หลายบัญชี ถือว่าเป็นกรณีปกติ โดยบางครั้งธนาคารต่างๆ ก็ขอความช่วยเหลือในการเปิดบัญชีและฝากเงินกับธนาคาร แต่ไม่ได้ใช้เพื่อดำเนินธุรกิจตามปกติ จึงเห็นได้ว่าบัญชีเงินฝากที่ไม่ได้แจ้งนั้นแทบจะไม่มี การเคลื่อนไหว เพราะไม่ได้เปิดบัญชีเพื่อใช้หมุนเวียนกับธุรกิจโดยตรง ส่วนบัญชีที่แจ้งต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไปนั้น เป็นบัญชีสะสมทรัพย์ที่ใช้ในการดำเนินธุรกิจและเป็นเงินจำนวนมากที่ใช้อยู่เป็นประจำ ส่วนกรณีบัญชีที่ตรวจพบจำนวน ๔ บัญชี ซึ่งเป็นบัญชีกระแสรายวัน อันกล่าวว่าจะต้องใช้ส่งจ่ายเช็คคลอนเงินอยู่เสมอนั้น ก็เห็นได้ว่าจำนวน ๓ บัญชี ไม่มียอดเงินเคลื่อนไหวบัญชีก่อนที่จะเข้าดำรงตำแหน่งด้วย จะมีก็เพียงจำนวน ๑ บัญชีเท่านั้นที่มีการเคลื่อนไหวบัญชี แต่ก็ยังเป็นบัญชีที่มีได้ใช้หมุนเวียนเป็นปกติประจำในทางธุรกิจ ที่ไม่ได้ยื่นแสดงก็เพราะมีระยะเวลาในการเตรียมเอกสารจำกัด จึงไม่ได้ยื่นแสดงต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ส่วนตัวสัญญาใช้เงินจำนวน ๑ ฉบับนั้น เป็นจำนวนเงินไม่มากเมื่อเทียบกับบัญชีอื่นๆ และกิจการต่างๆ อีกทั้งจำไม่ได้ว่ามีตัวสัญญาฉบับนี้อยู่ และไม่ได้เป็นผู้เก็บรักษาตัวดังกล่าวนี้

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า กรณีเงินฝากของตนเองที่แสดงไว้จำนวน ๑ บัญชี และตรวจสอบพบว่ามิได้แสดงไว้จำนวน ๕ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับนั้น ผู้ถูกร้องก็รับว่ามีการเปิดบัญชีกับธนาคารต่างๆ ไว้ด้วยเหตุผลทางธุรกิจจริง ส่วนมากจะเป็นบัญชีที่ไม่มีความเคลื่อนไหว อีกทั้งผู้ถูกร้องก็รับด้วยว่ามีบัญชีกระแสรายวันจำนวน ๑ บัญชีที่มีการเคลื่อนไหว แต่ก็ยังเป็นบัญชีที่มีได้ใช้หมุนเวียนปกติ ทำให้เห็นข้อเท็จจริงจากนายประยุทธ์ ฯ เองว่า ได้ทราบถึงบัญชีต่างๆ ซึ่งเป็นของตนอย่างดี เพราะสามารถระบุได้ว่าบัญชีใดเป็นบัญชีที่มีการใช้อยู่ปกติหรือไม่ได้ใช้ อีกทั้งยังทราบด้วยว่าบัญชีที่ไม่ได้แจ้ง ๑ บัญชี คือบัญชีกระแสรายวันที่มีการเคลื่อนไหวแต่มิได้ใช้หมุนเวียนปกติ ทั้งยังอ้างว่ามีระยะเวลาในการเตรียมเอกสารจำกัด จึงไม่ได้ยื่นไว้ ทำให้เห็นได้ว่า นายประยุทธ์ ฯ มีความประสงค์ที่จะไม่แจ้ง

บัญชีต่างๆ เหล่านั้นเอง ถ้าผู้ถูกร้องมีเจตนาที่จะแจ้งบัญชีเหล่านั้นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็สามารถ
กระทำได้ หากผู้ถูกร้องไม่มีเวลาในการจัดเตรียมและรวบรวมเอกสารหลักฐานต่างๆ เกี่ยวกับทรัพย์สิน
และหนี้สินจริง น่าจะติดต่อกับผู้ร้องเพื่อขอเวลาเพิ่มหรือแม้แต่การขอยื่นรายการเพิ่มเติมในเวลาพอสมควร
ก็น่าจะกระทำได้ เพราะตามข้อเท็จจริงตามคำร้องนี้ปรากฏว่ามีระยะเวลานานนับตั้งแต่เมื่อยื่นบัญชี
ครั้งแรกจนถึงเวลาที่มีคำวินิจฉัยจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. อย่างไรก็ตามหากผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดง
รายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ให้ความสำคัญกับการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ดังกล่าว
เชื่อว่า ก็น่าจะไม่ใช่เรื่องพันวิสัยที่จะดำเนินการให้ถูกต้องครบถ้วนได้

๖.๒ กรณีที่ตรวจพบบัญชีเงินฝากของกลุ่มสมรสที่ไม่แจ้งจำนวน ๒๓ บัญชี ซึ่งตามข้อเท็จจริง
ได้แจ้งเพียง ๒ บัญชีนั้น และมีความเห็นว่าจำนวนบัญชีเงินฝากที่ตรวจพบเพิ่มเติมมีจำนวนมากกว่า
ที่ยื่นแสดงไว้ และจำนวนเงินที่ตรวจพบก็มีจำนวนมากกว่าที่แสดงไว้หลายเท่าตัว เป็นเงินหลักร้อยล้านบาท
ซึ่งผู้ถูกร้องได้ชี้แจงว่า กลุ่มสมรสมีรายได้ต่างหากจากการดำเนินธุรกิจ จะอ้างถึงความเป็นสามีภรรยา
ย่อมรับรู้การกระทำของอีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้ ควรจะต้องอาศัยเจตนาในการกระทำของผู้ถูกร้อง เพราะบทบัญญัติ
ตามรัฐธรรมนูญนี้ เป็นการตัดสิทธิการดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงเปรียบเสมือนโทษในคดีอาญา
อีกทั้งข้อเท็จจริงในกรณีนี้ กลุ่มสมรสมีรายได้เป็นของตนเองจากการดำเนินธุรกิจ และไม่ประสงค์จะให้ล่วงรู้
ถึงสถานะการเงินและทรัพย์สิน เท่าที่รู้ก็ได้แสดงไปจำนวน ๒ บัญชีเท่านั้น ซึ่งเป็นบัญชีเงินฝากประจำ
ส่วนที่ตรวจพบอีก ๒๓ บัญชี ไม่ทราบ และเป็นบัญชีเงินฝากส่วนตัว เห็นได้ว่าโดยส่วนใหญ่เป็นบัญชี
เงินฝากที่ไม่มีความเคลื่อนไหวอยู่ถึง ๑๖ บัญชี มีความเคลื่อนไหวบ้าง ๕ บัญชี และมีความเคลื่อนไหว
เล็กน้อย ๑ บัญชี โดยบัญชีต่างๆ ทั้งหมดนั้น กลุ่มสมรสเป็นผู้ดำเนินการเบิกจ่ายเอง และไม่ได้เกี่ยวข้อง
แต่อย่างใด อีกทั้งไม่เคยเห็นและไม่มีส่วนร่วมในการลงลายมือชื่อในการฝากหรือถอนเงิน เช่นเดียวกับ
กรณีตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ ที่ตรวจพบเพิ่มเติมด้วย

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า การที่ผู้ถูกร้องแสดงรายการเงินสดในบัญชีเงินฝากของกลุ่มสมรสเพียง
๒ บัญชี เป็นจำนวนเงิน ๔๕ ล้านบาท เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบและพบว่ามีเงินที่ไม่ได้
แสดงอีกถึง ๒๓ บัญชี กับตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ รวมเป็นเงินถึง ๓๕๐.๔ ล้านบาท จึงเห็นได้ว่า
เงินสดในบัญชีเงินฝากมีจำนวนมากกว่าที่ได้แจ้งไว้เป็นเงินในบัญชีถึง ๘.๗ เท่า ซึ่งเป็นกรณีที่ยังไม่เคย
ปรากฏมาก่อน ในคดีเช่นเดียวกันที่ได้วินิจฉัยให้มีความผิดไปแล้วหลายราย

การที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าเงินฝากในบัญชีส่วนใหญ่เป็นเงินของภรรยาที่ได้มาจากการทำธุรกิจส่วนตัว
ผู้ถูกร้องไม่สามารถจะล่วงรู้ถึงเงินดังกล่าวได้ และเงินในบัญชีเหล่านั้นก็ไม่มีมีการเคลื่อนไหว มีจำนวน
คงที่อยู่ตลอดมา ทั้งเป็นเงินที่อยู่ในชื่อของภรรยาแต่ผู้เดียว ตนจึงไม่ทราบ โดยกลุ่มสมรสก็ได้ให้การต่อศาล

ในลักษณะเหตุผลเดียวกัน คือกลัวว่าผู้ถูกร้องจะมาขอแบ่งไปใช้จ่าย หรือลงทุนทำธุรกิจที่อาจหมดไป หรือไม่ได้คืนจะทำให้ลูกๆ เดือดร้อนนั้น ยังฟังไม่ได้ว่าจะเป็นเช่นนั้น เพราะบุตรมีเงินลงทุนเป็นหุ้น ที่แสดงไว้ถึง ๒๒๓,๗๕๐,๑๐๕ บาท ซึ่งเป็นเงินจำนวนไม่น้อย และเหตุผลที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าไม่กล้าถาม ความจริงว่าภรรยาที่มีเงินอยู่จำนวนเท่าใดเพราะเป็นเงินที่ภรรยาหาได้เองนั้น ฟังแล้วทำให้เข้าใจได้ว่า ผู้ถูกร้องมิได้เป็นฝ่ายที่กลัวภรรยาเท่านั้น แต่ภรณาก็กลัวผู้ถูกร้องด้วยเหมือนกันคือ เหตุผลที่ไม่ต้องการ ให้ผู้ถูกร้องรู้ว่ามีเงินอยู่จริงเท่าใดนั้น เพราะกลัวผู้ถูกร้องจะมาขอเอาเงินไปใช้จ่ายจนหมด และไม่ได้คืน อันอาจนำไปสู่ความเดือดร้อนถึงลูกๆ ในอนาคต อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าใครจะกลัวใครหรือต่างคนต่างกลัว ก็คงไม่เป็นเหตุผลที่จะรับฟังได้ ในเมื่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ กำหนดให้ผู้ถูกร้อง ซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๗ ของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะตามจำนวนทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว ดังนั้น เหตุผลที่ผู้ถูกร้องและภรรยาอ้างจึงรับไว้พิจารณาไม่ได้ เพราะถ้ารับไว้พิจารณาย่อมจะเป็นตัวอย่างที่ใช้ อ้างอิงต่อไปในภายภาคหน้า อันจะทำให้กฎหมายรัฐธรรมนูญที่กล่าวถึงใช้บังคับไม่ได้ด้วย

๖.๓ ประเด็นที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาว่าไม่ได้แสดงรายการที่ดินของตนเอง ต่อมา ได้ตรวจสอบพบว่า มีจำนวน ๕ แปลง และเห็นว่าการชี้แจงเมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๓ ข้อ ๔ ที่ว่า “ที่ดินของข้าพเจ้าจำนวน ๕ แปลง เนื่องจากเป็นที่ดินได้มาก่อนข้าพเจ้าเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และคู่สมรสของข้าพเจ้าเป็นผู้ดำเนินการและเก็บเอกสารสิทธิไว้หลายที่ จึงจำไม่ได้ว่ามีที่ดินดังกล่าว ในขณะที่รวบรวมทรัพย์สินเพื่อแจ้งในบัญชีทรัพย์สิน ก็ไม่พบเอกสารสิทธิในที่ดินดังกล่าว จึงทำให้ยื่นขาดไป” ผู้ถูกร้องเห็นว่าที่ดินทั้ง ๕ แปลงนั้น เป็นทรัพย์สินที่ได้มาก่อนดำรงตำแหน่งทางการเมือง ไม่มีการเปลี่ยนมือ จึงเป็นหลักฐานคงที่ ไม่ได้เป็นการเพิ่มเติมหลังจากการเข้ารับตำแหน่งอันเป็นการได้ประโยชน์แต่อย่างใด ซึ่งถ้าหากไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๗ และไม่มีการได้ประโยชน์จากการไม่ยื่นก็ไม่ต้อง ด้วยรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ๗

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า เหตุผลที่ผู้ถูกร้องชี้แจงนั้นยังไม่เป็นที่รับฟังได้ เนื่องจากผู้ถูกร้อง ได้ทราบที่ดินดังกล่าวเป็นอย่างดี โดยพิจารณาคำชี้แจงของผู้ถูกร้อง ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๓ ในข้อ ๔ ปรากฏข้อเท็จจริงชัดว่า ที่ดินจำนวนทั้ง ๕ แปลงนั้น เป็นที่ดินที่ได้มาก่อนเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ดังนั้นการที่จะอ้างว่าคู่สมรสเป็นผู้ดำเนินการและเก็บเอกสารไว้ จึงจำไม่ได้ว่ามีที่ดินหรือไม่ ย่อมรับฟังไม่ได้ เพราะเนื่องจากผู้ถูกร้องมีที่ดินเป็นจำนวนถึง ๕ แปลง และ ในขณะที่รวบรวมทรัพย์สินเพื่อแจ้งนั้น ตนเองไม่ได้เป็นผู้เก็บเอกสารโฉนดไว้ ก็น่าจะพอนึกได้ว่าตนเอง มีที่ดินอยู่บ้างเป็นบางแปลง แม้ว่าจะไม่ครบทั้ง ๕ แปลงตามที่ตรวจสอบพบในภายหลังก็ตาม และ

ดำเนินการแจ้งรายการที่ดินในจำนวน ๕ แปลงไปบ้าง หรือหลงลืมในบางแปลงบ้าง ซึ่งอาจจะทำให้เห็นได้ว่าผู้ถูกร้องมิได้มีเจตนาหรือจงใจที่จะไม่แจ้งหรือปกปิดทรัพย์สินแต่อย่างใด อีกทั้งหากผู้ถูกร้องพยายามที่จะตรวจสอบและแสดงในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ที่ยื่นไว้ก็ทำได้โดยไม่ยากนัก จึงทำให้เห็นได้ว่า ผู้ถูกร้องต้องการที่จะไม่แจ้งจำนวนที่ดินทั้งหมดที่มีอยู่ ดังนั้นการที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าที่ดินทั้ง ๕ แปลงนั้น เป็นทรัพย์สินที่ได้มาก่อนดำรงตำแหน่งทางการเมือง ไม่มีการเปลี่ยนมือจึงเป็นหลักฐานคงที่ ไม่ได้เป็นการเพิ่มเติมหลังจากการเข้ารับตำแหน่งอันเป็นการได้ประโยชน์แต่อย่างใด ซึ่งถ้าหากไม่ยื่นไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ และไม่มีการได้ประโยชน์จากการไม่ยื่นก็ไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ฯ จึงเป็นการชี้แจงโดยอ้างเหตุผลที่ไม่ถูกต้องนัก เพราะรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กำหนดให้การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ เพื่อตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยมีได้แบ่งประเภทของทรัพย์สินว่าประเภทใดต้องแจ้งหรือไม่ต้องแจ้ง หรือถ้าเป็นทรัพย์สินใดที่ได้มาก่อนเข้ารับตำแหน่ง และการแจ้งหรือไม่แจ้งก็จะไม่ได้รับประโยชน์นั้น ก็ยกเว้นให้ ดังนั้นข้ออ้างของนายประยุทธ์ ฯ จึงไม่ถูกต้องและสอดคล้องตามเจตนารมณ์และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ จึงฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกร้องลืมหรือจำไม่ได้ว่ามีที่ดินเป็นของตนเองอยู่ถึง ๕ แปลง เพราะเป็นทรัพย์สินที่มีเอกสารแสดงสิทธิครอบครองและเป็นเจ้าของโดยชัดเจน ทั้งจะต้องเสียภาษีที่ดินทุกปีด้วย

๖.๔ ส่วนในกรณีเกี่ยวกับที่ดินของกลุ่มสมรสที่แสดงในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ นั้น มีจำนวน ๑๔ แปลง แต่จากการตรวจสอบพบว่ามีจำนวนเพิ่มอีก ๒๑ แปลง ซึ่งมีได้แสดงไว้และคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่าจำนวนและเนื้อที่ของที่ดินที่ตรวจสอบพบมีมากกว่าที่แจ้งไว้ จึงไม่น่าเชื่อว่าจะไม่ทราบว่ากลุ่มสมรสมีที่ดินดังกล่าว ซึ่งจะอ้างว่ากลุ่มสมรสเป็นผู้เก็บเอกสารสิทธิไว้ นั้น รับฟังไม่ได้ โดยประเด็นนี้ผู้ถูกร้องมีความเห็นว่า ที่ดินของกลุ่มสมรสและบุตรไม่ได้มาเกี่ยวเนื่องในการดำรงตำแหน่งทางการเมือง และกลุ่มสมรสเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการได้มาซึ่งที่ดินเองในเงินที่ใช้ชำระค่าที่ดินต่างๆ ดังนั้นการเก็บเอกสารสิทธิต่างๆ จึงเป็นผู้เก็บเอง ถ้าพิจารณาถึงเอกสารโฉนดต่างๆ นั้น เห็นได้ว่าไม่เคยเข้าไปเกี่ยวข้องแม้แต่ลายเซ็นในฐานะเป็นพยาน อีกทั้งตามกฎหมายการซื้อที่ดินก็ไม่ได้ระบุว่าจะต้องได้รับความยินยอมจากสามี เว้นแต่เมื่อมีการขายหรือโอนกรรมสิทธิ์เท่านั้น จึงไม่มีเหตุผลใดที่จะต้องปกปิดที่ดินต่างๆ นั้น อีกทั้งเป็นที่ดินที่ได้มาก่อนจะเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และเป็นการได้มาจากการทำธุรกิจโดยสุจริตของผู้ถูกร้องและกลุ่มสมรส

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า การที่ผู้ถูกร้องแสดงทรัพย์สินที่เป็นที่ดินไว้เพียง ๑๔ แปลง เนื้อที่ประมาณ ๖๐ ไร่ แต่เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบแล้ว พบว่ามีที่ดินที่ไม่ได้แจ้งไว้ถึง ๒๑ แปลง มีเนื้อที่กว่า

๑๗๒ ไร่ ซึ่งมีที่ดินเกินกว่าที่แจ้งไว้ถึง ๒.๖ ไร่ โดยผู้ถูกร้องชี้แจงว่าที่ดินทั้งหมดเป็นของภรรยา และ ภรรยาซื้อมาด้วยเงินของภรรยาชื่อในโฉนดก็เป็นชื่อของภรรยาแต่ผู้เดียว ทั้งเก็บรักษาไว้โดยตนไม่เคยเห็น จึงไม่ทราบว่าภรรมามีที่ดินอยู่ทั้งหมดเท่าใดนั้น เห็นว่าการที่ภรรยาของผู้ถูกร้องยินยอมให้นำที่ดิน เพียงส่วนหนึ่งมาแสดงในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ แต่ไม่ยินยอมให้ผู้ถูกร้องนำที่ดินอีก ส่วนหนึ่งมาแสดง โดยชี้แจงว่าที่ดินของภรรมามีได้เกี่ยวเนื่องกับการดำรงตำแหน่งทางการเมือง และผู้ถูกร้อง ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนั้น ยังไม่อาจรับฟังได้

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า

๑. ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความ อันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๒. เนื่องจากผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภามาตั้งแต่วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๒ แล้ว อีกทั้งกรณีนี้แม้ว่าเป็นการตรวจพบการกระทำดังกล่าวภายหลัง ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาแล้ว การที่จะวินิจฉัยให้ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาอีก จึงไม่อาจกระทำได้ ดังนั้นกรณีของผู้ถูกร้อง จึงห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา เป็นต้นไป

ศาสตราจารย์อนันต์ เกตุวงศ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ